

✓

R 417

1

(2)

Otevřáš VOKNO, je to ten časopis, jehož první číslo se ti dostalo nebo nedostalo do ruky. Tehdy bylo ještě bez názvu. Podíváš-li se na obálku dnešního exempláře, bude ti jasné, proč je tedy tak nazýváme. VOKNO je možnost podívat se i jinam, než kam tě vhání a nutí současná společnost, jejíž stav se podobá oné vykouřenosti hlavy, důvěrně ti tak známé po celonočním tahu. Aby si z těmto ještě nevinné kocoviny nespadl do daleko nebezpečnější a otrilejší prázdniny, odměňovají potleskem establishmentu, nabízíme ti alespon částečný výhled do světa, toužícího osvobodit zapomenutou přírozenost a plnost lidské existence.

V předešlém čísle jsme se převážně zaměřili na hudební směrování v našem undergroundovém okruhu. Dnešním záměrem je mimo jiné malé nahlédnutí do oblasti výtvarné. Jde o to rozšířit prostor našeho vědomí i jiným směrem, než jen doposavadním hudebním zájmem. Prostě chceme nabídnout možnosti srovnání i s jinými druhy umělecké činnosti, které se ubírají za stejnými cíli.

V úvodním slovu minulého čísla jsme vyzbízeli všechny, kteří mají co říct, aby nám poslali své příspěvky, ať už se jedná o kritické články, zprávy o činnosti, literární práce a pod. Tato skutečnost trvá dál, protože jak už jsme řekli, bude záležet na vás, jak časopis bude vypadat. Pokud má někdo něco, co by mohlo zajímat více lidí, ať to pošle tou cestou, kterou časopis dostal.

Nakonec tolik, že případné tiakové chyby či jiná nedopatření musíte brát shovívavě. Daleko výbavější a profesionálně vydávané oficiální plakety vyrábějí o mnoho horší koniny a blbosti.

KRÁSA BUDE KŘEČOVITÁ NEBO NEBUDÉ VŮSČO

*****
Jiřímu Kabašovi

Necelých šest let uplynulo od léta 1973, kdy se kolem Pavla Zajíčka a Milana Hlavsy vytvořila skupina DG 307. Častí je to dlouhá nebo krátká doba, to mohou nejlíp posoudit ti, kdo v této zemi žijí a vypovídají o tom svojí tvorbou. Ale rozhodli mezi východiskem DG 307, jak se poprvé představili na podzim 1973 v Klukovicích, a mezi jejich současnou polohou, kterou jsme mohli sledovat při koncertu v usedlosti M. Skalického a spol. v Nové Visce u Chomutova na konci dubna 1979, hluboce vypovídá o tom, co se s DG 307 mezitím stalo.

Ústřední pozornost musíme věnovat klíčové postavě skupiny - Pavlovi Zajíčkovi; přesto, že on sám by si to nepřál a že sili o společné provedení myšlenky /zdůrazněně tentokrát i scénický/ je u něho stejně cílevědomě jako poctivé. Ale duchovní oblouk, který DG 307 opsali, sledujeme se Zajíčkem proto, že je v přítomné chvíli jediný, kdo zůstal ze zakladatelského obsaze, a proto, že je autorem všech textových podkladů skladeb. Nechci označovat jeho vlastní vyvážení cestou DG 307 jenom za jeho polohu, ale pro dostatek průkazného materiálu se dá právě na něm dokumentovat nejlípe.

Zajíček a DG 307 proslí očistnou lázní agresivity, napadající uznávané hodnoty, které málo pozorněmu divákovi /nebo příliš pozornému čtenáři/ zástupečně represivních složek společnosti mohla připadat nihilistická /"Přestat číst, přestat jít, radši spát, ne vše srát" - Klukovice/. Ale teprve, když člověk pod sebou zaneje tak dokonale a čistě, jako to udělal Zajíček, když se ponorí tak hluboko a s takovou poctivostí k přízně svého nemohoucnosti a nedostatečnosti /"topím se ve sračkách svého přemejšlení, topím se vob den, nic se nemění" - Postupice, Koštec u Křížku/, může na té udusné zemi pod ním vyplnit nové duchovní poselství. Nové proto, že skrze ně DG 307 nabízí nejjádrovější alternativu současného života nás všechn, kdo doufáme, že najdeme korzumenty, ale lidé pokoušející se zachovat si lásaví v hrozivém tlaku reality: osvobožující zpěv náterné radosti, která vychází ne už z našeho myšlení, ale bezprostředně přímo z duše.

DG 307 si nyní předsevzali náročný úkol. Sami se zbavili oper, které jim v předechozích etapách umožňovaly přenést se přes hránu světa a vydržet v ní; především humoru. V téměř dvouhodinovém koncertě /propojeném tonem dia/ bylo jediné místo, kde posluchači právem pocitili, že se mohou zasmát /samořejmě, že to místo obstaral Kukal/; kdo toho nevyužil, už příležitost nenašel. Dalo by se říci, že se DG 307 plně vydali publiku, když se odhodlali položit na něj to, co sami nesou, bez možnosti oddychu a únikových oboček. Ale možná právě v současné situaci, kdy se název hrát pouze pro zvaný okruh lidí, jsou starosti, tužby, radosti i citění těch, kdo stojí na pódiu i těch, kdo sedí před ním, natolik rotožné, že zaniká klasický vztah interpret - poslucháč.

DG 307 neposkytli účastníkům koncertu ani tu vitanou možnost rozptýlení, kterou nazírá viditelná přítomnost hudebníka na scéně: hudebníka, kterého bylo možno pozorovat a odpovídat si tak od ústřitivého proudu hudby, která v ostrém sledu, bez přestávky vzbudila na jejich vnímavost. Scénu tvořila projekční plocha a artifickiální hrabostí sešítych blížích prostředí, na niž se jedním

4

statickým a dvěma pohyblivými reflektory promítaly stíny herdebníků a jejich nástrojů. Toto stínové divadlo samozřejmě souvisí s orientálním stínovým divadlem; to je výklenek umělecký; ale zárcven tak dávali DG 307 programoví nejevo svůj nesouzen o zdůraznění jednotlivých osobních pořítlů na vystoupení. Vysloříci, že jsem v undergroundu dosud neviděl představení, kde by se "společný duch" manifestoval tak přesvědčivě, že se divák ani necítil okředen zatajením vizuální přítomnosti umělců na představení.

Vydat se posluchači a vsadit vše na nosnost konceptu představení, to mohli DG 307 udělat ještě docela snadno, ve srovnání s tím, čeho se odvážili v oblasti duchovní. Vyplýne to ze srovnání s hudebou, která je s Darem stínu v Nové Vísce související – s plastickými Pašijovými hrami velikonočními. Aby nedošlo ke zkrašlenému pohledu, je třeba si připomenout, že Plastic People a DG 307 jsou sesterská seskupení, což je právě v případě Pašijí a koncertu v Nové Vísce doložitelné i jen prostým výčtem jmen hudebníků. Vždycky se ale lišili ostrím svého zaměření. Určité duchovní potřeby širšího společenství, které zahrnuje obě zmíněné etikety, se uskutečňují podle své povahy pod jednou z nich.

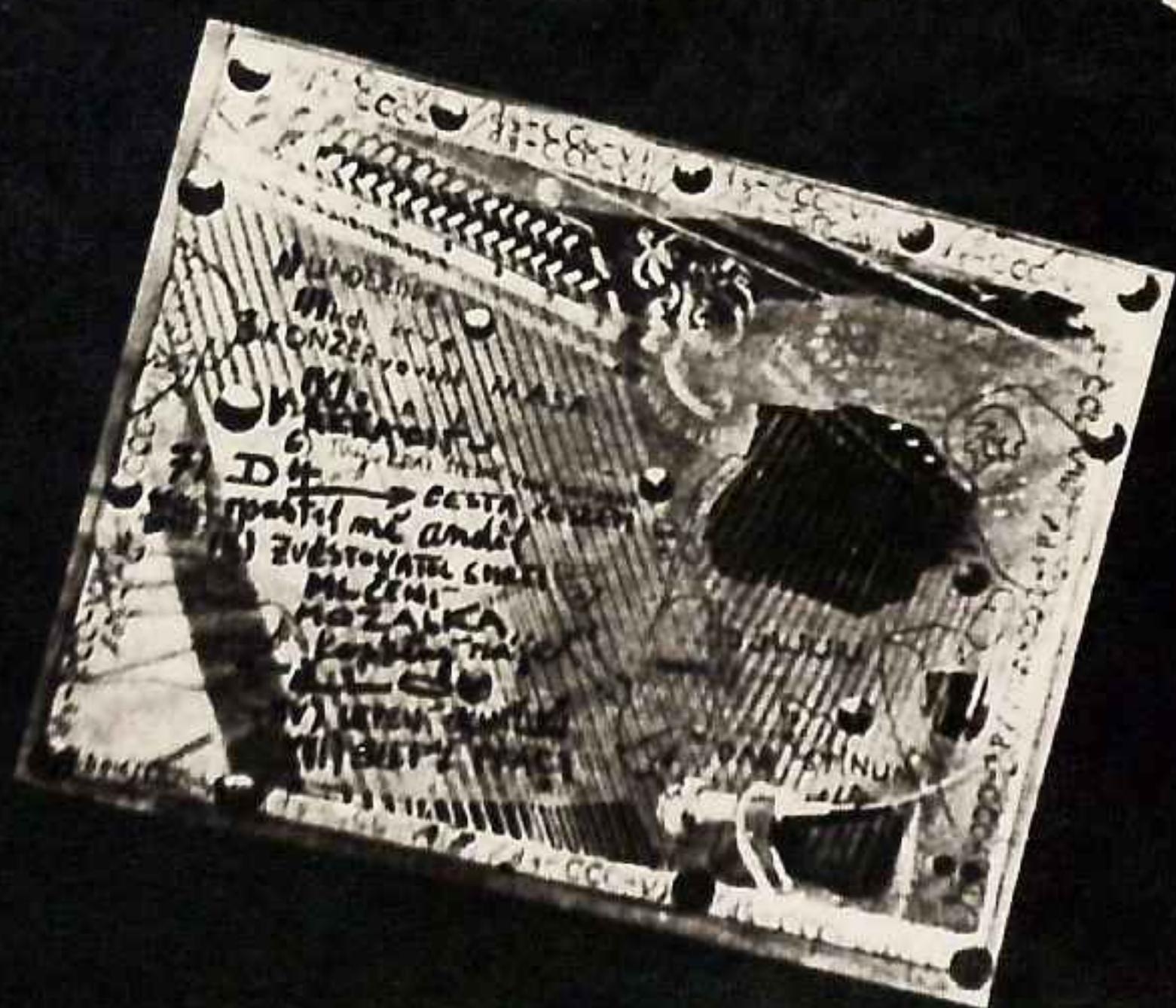
Najpřiblížněji bychom snad mohli tvrdit, že The Plastic People of the Universe jsou víc zakotveni v tradici než DG 307. Ještěže toto rozlišení platilo v polovině 70. let jako rozlišení umělecké – a slovy ze starého slovníku bychom tedy mohli říkat, že DG ve srovnání s Plastiky jsou avantgardní – dneska se jedná o něco mnohem závažnějšího o souvislost s duchovní tradičí Západu. Plastic People se v Pašijích zřetelně deklarovali jako příslušníci křesťanství. Po poslechu jejich Pašijí nelze být na pochybách o tom, že tento je může pojrat jenom ten, pro něhož nejsou pouze všeobecným příběhem o lásce, zradě a utrpení, ale ten, pro kterého je to především, byl i všeobecný, příběh o utrpení a smrti našeho Pána Ježíše Krista. že se tento příběh, nejtvárnější ze všech, podeřilo Plastikům /v tomto případě je nutno zmínit Brabence ze stejných důvodů, z kterých zmiňujeme u DG Zajíčka/ podat v ostré vyváženosti hloubky trádice i nového přístupu k ní, je myšlím očividné.

DG 307 se vydali nebezpečnější pole. Ve své poslední etapě opustili tradici křesťanského Západu; ne v dotyku s Východem, který byl zřetelně vidět ve scéně stínového divadla a hudebně byl potvrzen důrazem na rytmicky černobílé vedení hudby. Ale Zajíček se ve svých textech, provázen těmi, s nimiž dneska stanul na půdě DG 307, spustil do jeskyní archetypů. Tím, že se dostal tak dopředu, jakoby se vrátil nazpátek: k pohanství. Nemyslím si, že o tom neví. Nejtemnější skladbs koncertu, kde se znova a znova zpívá jediná věta – "Opustil mě anděl" – svědčí výmluvně o jeho sebereflexi.

Jedno je společné jak Pašijím tak koncertu v Nové Vísce. Autentická hloubka prožitku, nepředstíraná vroucnost hlasů, již by se mohli cíti těchto hudebníků učit interpreti středověké hudby. Jenomže právě vroucnost a duchovní ztotožnění se s tím, co zpívám, jsou věci, které se nedají získat na konzervatořích. Ještě jedno stojí u DG 307 za zmínku: další rozdíl jejich projevu dodal ženský hlas; barvou připomíná funkci, kterou kdysi plnila Nico u The Velvet Underground. Ale jednotlivosti ize suží rozebírat, stejně jako ozvuky v textech, kde je jak zřetelný poukaz na T.S. Eliota, tak vzdálená připomínka Krifzáková Aktuálu. Všem, kdo se podíleli na dosažení výsledku, se podařilo dosáhnout ma-

DAR STEINUM

DG 307

xima neosobního projevu /ve smyslu potlačení individuálního ve prospěch duchovního/. To se týká i hudby, které tvrdě podporovala vokální charakter celého představání.

Je samozřejmě náhoda, že se koncert konal zrovna v Severních Čechách, krajině, jejíž devastace je jednou z nejpůsobivějších výpovědí o tom, co se děje s naší zemi - protože na pozadí této devastace se děje cosi nového i s námi. Jakkoliv je to náhoda, je pro Zajíčka příznačná: jedna z jeho básnických obsesí je "Mařenický starec", ruina vrcholně barokního kostela v Mařenicích v severních Čechách, kde Zajíček nějaký čas díl s pracoval v lese se svými přáteli. Pohybu, v němž se zpívá "tvůj kraj stejně jako můj kraj jde v prdel", jakoby právě tohoto "Mařenického starce" evokovala. Ale DG 307 nejsou naznamenavatele nebo pozorovatelé destrukce. Destruovanci i soudci, aximální i duchovní přetavili na koncertu v Nové Vsi v jeden ryzí tvar, v němž se všechno, čímž Žijí a v čem Žijí, slije do duchovního hymnu nerozlučitelné jednoty. Zajíčkova nařeštná vize "Mařenického starce" je poukazem na jeho východisko, které před lety bylo, jako u tolika z nás, v surrealismu. Ale jestliže jeho kořeny občas prorůstaly napovrch i v jeho dosavadní tvorbě s DG 307 připomněla Bretonova slova z Nadji, postavená do záhlaví této recenze.

Po svém si Zajíček a DG 307 urozdili cestu, kterou souběžně a jinudy ušel Bondy, jak o tom napovídají jeho poslední texty, kterou se Plasticci dostali přes Zácepku k Pašijím. V tom smyslu není výpověď DG 307 ojedinělá a netypická. Je to jeden z varovných signálů pro ty, kdo se domnívají, že mohou ducha zisolat útlakem a represí. Mohou ho, pravda, dostat do lisu; ale je otázka, jestli růžový olej, který z toho lisu vytéká, bude vonět i jim.

květen 1979

MAGOR

* * *

Underlika

underlika

ve skalní rozsedlině růžových krajů
 průsvitný těla živejch
 luštění skrytejch tajů

underlika bez vládců
 nábožné anarchie slova
 radost papíru rostlin dřeva
 snová oáza do mozku lehá

underlika plné šťáv
 neskutečnej vzletnej stav
 ponor na dno hlubokých pramenů
 v symbolu tvrdost skalních kamenů

u n d e r l i k a
 prostor bez prostoru
 čas bez času
 pohyb bez dozoru
 sochy z vlasů

u n d e r l i k a
 bez voskového kultu
 podzemní záře trhá mraky
 rituál zvuků
 čela se dotkly skály

struna - h l a s y - k a m e n y
 d e c h - o c e l

u n d e r l i k a
 říše pečetí
 říše hieroglyfů
 říše početí
 říše znovuzrozených vzniků

Ani

ani moře ani pevnina
 ani světlo ani tma
 ani had ani pták
 ani mlčení ani řev
 ani vidění ani slepota
 ani nic ani vše
 ani zarezení ani pohyb
 ani tělo ani stín
 ani pád ani let
 ani smrad ani vůně
 ani ani ani

ani moře ani vůně
 ani světlo ani stín
 ani zmracení ani vidění
 ani let ani mlčení
 ani tma ani smrad
 ani pád ani pták
 ani slepota ani had
 ani tělo ani nic
 ani pohyb ani pevnina
 ani vše ani řev

Mozaika

paprsky rozpalujou vroucí der
 skutečný se rozpadá do mozaiky
 procesí je tiše zasněný
 slova se proměnila v mlčení

kam míří ta lidské mozaiky
 kroky se nedaj zestavit
 v různosti objevuje neznámý

Lidi krve

pojď půjdem spolu do skal
tam naučím tě skákat a oštít
aby s poznal vrcholy světa
nad kterým plynou barevné vzdychy

potkáme starce s bičem
jak bičuje poletující krutost
v tom příkrym stoupání a letu
spatříme neřešení naší tajemnosti

pojď rozjímat do hor
zvu tě na nekončící cestu
noc obléče zimní hábit
potkáme ohně zvěstující bytí

před jasnym prorocky slovem
se plížej jazyky křivý
pojď vzhůru až ke světlu
chci tě naučit cejtít

nad zemitou barvou skalisk
nad šedí padající z mraků
nad paprskem do centra zvuku
nad pozadím tvých kroků

pojď ukážu ti žijící bytost
jak září bez svatozáře
světec co zakopal svatost
výčnělek nad nejvyšší horou

jak stín hladí roviny
pojď ukážu ti bytost barvy mědi
jak zběsilce trhá mraky
volá a vyzývá skály
aby se ozvaly silou
a zdrtily kamennej symbol

pojď ukážu ti prostor snů
potkáš zničenej čas jak prosí věčnost
potkáš na cestě lidi krve
potkáš na cestě lidi krve

Konzervované mase

je to co vidíš
obraz tvých cejtění?
je to kde níříš
světlo tvých snažení?
není babylonská lež
v plameni cesty?
není slovo
vzpříčenou rybí kostí?
není chtění
vlastní cestou?

uchvatitel kouše
do omezeného obzoru
elunce vysadilo
zárodky svých dětí
slzy nesou z těla
proudí tekutého smrti

sme slepý ptáci
letíme tam
i když nevíme kam
přesto
letíme tam

Zvěstovatel smrti

marný je putování
k vrcholům
když kořeny
zarůstaj do bahna
marná je
šíleně jasrú představa
když v oku se
edráží hrob

stojíme nad propasti
jedna noha hnije v pasti

svůj popel
vznášíš do hor
aby s ve svých dlaních
přinesl ohně
osamělý vrcholy
nabízej nejkratší cestu
zastavení před smrtelným skokem

stojíme nad propasti
jedna noha hnije v pasti

stvořil sis zúhrobi
do svýho žiti
tělo je chořelej knen
napadenej snětí
slzy sou chorobou
slaným nánosem ne srdeci

stojíme nad propasti
jedna noha hnije v pasti

neohlížej se do sdu
stojí tam temná minulost
temno se vplížilo
i do tvýho přítomna
vrůstáš do skleněný mohyly
jak kalnej
zvěstovatel smrti

stojíme nad propasti
jedna noha hnije v pasti

Cesta českem

proniknu jazykem
do tvýho lotosovýho květu
zapálíme ohně
na vyhaslejch pláních
cesty českem

otevřeme prsty
rezatý skýše
vypustíme paprsky
svý přítomnosti
v moři světla
se neutopíme

spálíme vápnem
živoucí hroby
při cestách
svědky
mrťvoln'ho běcudění
spatříme jasný závesení
železnej kruh věčnosti

proniknu jazykem
do tvýho lotosovýho květu
zapálíme ohně
na vyhaslejch pláních
cesty českem

Kostěný ráje

rozrostl se les kmene
ze skla a oceli
ve snový zahradě
čav bičů páličejch
bíčuje po hlavě
zčernalý tušení
plíšivý bytosti
snubený tihou hvězd
zašeďzaj za mysky
ohrieva rostlina
zarostla do srdece

prchněme do kostěnejch hor
prchněme do jednoduchejch tajů
dejchá v nás šedej mor
vstupme do kostěnejch rájů

vrezání dutejch skal
v ozvěně zaufalství
skřípavej krysí zpěv
hlava v mlhách ukrytá
zjevuje se a mizí
nevyslovený dloaky vidění
kde stromy tvorej zvuk

kde sou ty kostěný ráje
kde sou ty šedý stíny
z nist odkud není návrat
kde sou ty snový kraje

od bodu k bodu
natažený sítě
železný propasti
lákaj svým magnetem
necbjevená samota řve
snáhy přerízly noc
gotický oltáře
chycený do pasti
mazlový pevniny
všechny srdce zařvaly
kamenný napr
směry cest a body
za hranici leží nevyslovený
v tichu zešílel sen

prchněme do kostěnejch hor
prchněme do jednoduchejch tajů
dejchá v nás šedej mor
vstupme do kostěnejch rájů

Tělo

z jedinců uplácaný
jedno velký tělo

ty budeš voko
ty budeš stín
ty vrásčitý čelo

ty budeš nerv
ty budeš prs
ty vrásčitý čelo

ty budeš kůže
ty budeš krev
ty vrásčitý čelo

ty budeš kost
ty budeš sen
ty vrásčitý čelo

ty budeš vlna
ty budeš nejistota
ty vrásčitý čelo

ty budeš tepna
ty budeš sval
ty vrásčitý čelo

ty budeš jazyk
ty budeš myšlenka
ty vrásčitý čelo

Řeka cítu

na řece cítu
a na svahu bezcitu
odšoudíš ses být

na řece cítu
a na svahu bezcitu
špičkou čela tlucň
do papírovejch stěn

zvětralý skály
hadík dotskem
jejich pevnost
rozpadá se v prach

na řece cítu
a na svahu bezcitu
valíč halucinační kameny
do kopce bez vrcholu

hadí na obloze
polýkaj svý tělo
bleskový slunce
zakládá kolonii děsu

na řece cítu
a na svahu bezcitu
tvoje přirozenost
se zdeformovala v kal

letopočty bez souvislostí
skřípu v uších
v trhlině doutnaj stíny
další zrod
je výbuch krutosti

na řece cítu
a na svahu bezcitu
přemejšliš o obraně
svý pevnosti
o hybnym proudu
možnosti bytí

Mlžení

mlčej blesky Paky
mlčej hory v tichu k nabi
trčeji sopky dunák v němym
smíchu hábit zeme
padá tiše vodopády
němý ekryše spěvy ptáků
bez ozvěny neviděny
neslyšeny vnikaj
do podzemní říše
tichý hlasy v srdeci
kvasej řevy světa
tichem dusej
skály pukaj v tichym
vzteknu moře szemenělo
v letu země strhla
svoji kůru ohně
jadre hoří
rude kdo skrz
plamen vzhoru pude

z plamenů vystoupila bílá postava
obklopená zvuky ticha
postava neandělské
v dlaních drtí počátky cest
srdece s ocelovou slzou
z očí prouděj chuchvalce hvězd
naplněná ohněm jasu
postava v nahotě
svědek spálenýho času

tvuj kraj stejně jako muj kraj jde dc prdele

tvoje útroby
i moje útroby
chrčej vzdechy
ieháš na neexistující
ostří
v hlavě exploduje sopka

zanech stopu v chni
zanech rozvířenou hladinu vod
zanech řetěz úlomků
zanech nevyslovenou myšlenku.

mlč a piň nádobu
mlč a spal tušení
mlč a leť

tam kde není co naplněvat
tam kde není co spojovat
v hraničním kraji stínů
povstal hlas
kterej potil vodu

jak nebejt
jak nelítat
jak nedýchat

tam kde slovo zmizelo v krápnících
tam kde místo je žhavým bodem
tam kde je tma nevyřčený světlo
tam kde nebe je plný trhlin

jak nedýchat
jak nebejt
jak nelítat

zkamenělý vzpomínky hnijou v hlavách
pospolitost vylámala svý zuby
do uzlů zamotanej nevidíš září
přízraky v křečích
zadusej dech
jiný chůze

jak nelítat
jak nebejt
jak nedýchat

D

chci svít ná
chci zběsilé čas
chci kus skály
kterou rozkousem
chci vidít pepsek
za kterym jde
chci všechn se dotknout
chci rez a řev
chci vidět
chci cajtit
chci vnimat
chci dopředu
a nevobracet se
chci cestu
chci živěj sen
chci syrový
chci bez hranic
chci slyšet
chci naději
chci chápav
chci drancovat
chci plněst

Lepení okamžíků

až budeš učítat
 a nebudeš znásilňovat
 až nebudeš citrok
 ale tvůrce svých žití
 až netečnou zrak
 pulně pod tlakem světla
 až na vrcholcích skal
 budeš stát nahej
 až roztlučeš hrády lžířistot
 a obnažerě
 přijmeš vichy
 až hmotu přestaneš krást
 a ponoríš se do vln snění
 až nezavraždiš ani v myšlenkách
 až nenávistná cásť ti shniže pod nohama
 až na svý obliče
 rozeženeš mraky
 a spatříš první jas
 až přeríznecí hříše omezenosti
 a roztažíš sebezachovnej pud
 uvědomíš si cennost poznání
 a každej dotek
 každej zvuk
 každej krok
 každej pohled
 každý slovo
 až napíní výbuchem jisker
 až tvý žití se stane
 jedním mohutným proudem
 spojujícím tebe se vším
 až přestaneš lyčt
 na tom co pomíjí
 až prochneš z okovů
 na který ses sám přikoval
 až vstoupíš na cestu přirozenosti
 a přestaneš povyšovat svoje
 měsem vobalený kosti
 až začneš lepit
 mozaiku z okamžíku

D O M vstal z mrtvých, anebo konečně J. Vondruško

V roce 1977 poslední vystoupení, od té doby se situace vyvíjela /problémy se zkušenou, tažnou v obsazení/ skočila na maratónský běžec.

Někdy i plně bez života se strátou výry, aby mohlo pořádat renesance této první skupiny kové vlny v této zemi.

Skupina J. Vondrušky především, se dřív hlašila ke stylu Stooges a nyní k Děvo, má stejně nejbližší asi k původním Volvanům.

Dom vystoupil v černé kůži, zpěvák J.V. navíc i nahý, aby zdůraznil svoje texty /kdo je nemá - většinou jsou o lidech/. Za podiem byla aluminiová stěna a bylo použito strojopisce.

Skladeb bylo dvanáct a vystoupení trvalo asi hodinu. Skupina některé skladby prodloužila. Jedna z ústředních byla "Všechno je zlo" - filosofie 1984? Krásná písň byla "Ooo to je jirý", kterou si některé groupies dosti často zpívaly. Lidem se líbila "Rockavčí matka", kterou potom chtěli přidat. Já mám nejraději písni "Divní kluk", ale tentokrát nebyl slyšet bass, takže ne první místo dávám "Oho to je jiný":

Viš ono to je jiný, když o někom na dálku spíš,

viš ono to je jiný, když s ním potom spíš,

to jsou ty verše, takže už se nemůžete divit, že si to někteří lidé zpívají. "Rock'n'rollové zvíře" byla improvizace z flexu. Na závěr "Rock'n'rollový miláček" - eno rock'n'roll.

Možná by bylo lepší kdyby Dom hrál s jednou kytarou, protože ty dvě se někdy rozcházejí, ale zde se nedá moc měnit hudebními měřítky, protože tu je důležitější myšlenka a cit a upřímnost.

Punk Sněhurka Riviéra

Skupina DOM vystoupila také při tzv. "Punk-rockovém festivalu" 30. června na Nové Vísce.

Diváky zaujaly hlavně Vondruškovy texty, podtržené ještě jeho autentickým projevem.

Na festivalu vystoupily rovněž skupiny Rumour, Emisse Group a Inergie G.

V závěru komponované části hráli také harmonikáři.

B. S.

Stále ještě nevím
kdo ve skutečnosti je
a čím čestí se s ním poikávám
cítím že ho znám stále něm

Kdykoliv ucítím
že se mi dotýká
zaplaví mé tělo pocit
je moje kůže je průhledné

Zadívám-li se do zrcadla
vidím koštru v jeho odrazu
a alespoň na chvíli mám před očima
svou budoucí podobu

Je jako rozmarná milenka
která nikdy neví co chce
ráno jí řekneš navždy je konec
ale večer jí sháníš jak posedlat

Je jako proměnlivé moře
chvíli tiché jukó vesmír
a ve vteřině se změní
v křik hysterické ženy

Někdy když mě objímá
mám chuť ci vyndat
z dálku vlastní oči
a divat se do nich...jenže
u toho vždy skončím

Je to projídku autobusem
kterej jede bez světel
a který se řítí nocí
jak apokalyptický sen

Rock'n'rollový miláček

Vicší jsem rock'n'rollového
miláčka
a musím říci že vypadal skvěle
měl lesklý blondatí vlas
oči všechn se na něho upíraly
a všichni říkali že je andělaky
krásný

Světla klouzala po jeho těle
a ze tmy sálu se ozývaly vzdechy
on se ale hostejně díval do tmy
do očí těch co ho vyzvídávali

Byl v černé obtané bundě
o jak smyslně byly jeho oči
mazlivě se rty dotýkal mikrofonu
a povídal do tm. že se v noci nudí

Pak řekl že zazpívá písničku
o včeli která je pr. nejsladší
písnička o tom co mají řívky nejradši
a zas bylo slyšet vzrušení

Rock'n'rollový miláček byl ale jen
jeden
a všichni po něm toužili
zpíval jim o lásce k nudě
o tom že basem všechno omr

Fotograňuje svoje mládí

Kdyby Žila na Floridě
asi by z ní byla hvězda
ona ale chodí v tomto městě
s klukama z kterých nic nekouká

Nejspíš vyhrála by soutěž
o titul miss Florida
pak otevřely by se před ní dveře
slakýho života

R: Ona na to ale kaše
a nebo je snad tak hloupá?
Těžko se v ní někdo vyzná
č jak je divná

Chodí vyselávat do hospody
mezi divné individua
co se sami nazývají za umělce
a ona ty kocy poslouchá

Podobá se sameritance
jak jim tak naivně pomáhá
a snad si ani neuvědomuje
že hlouposti ruku podává

Dostavávala by nabídky k sňatku
od mládí chlívého milionáře
jehož srdce by ale nevydrželo
člouho se vyživit v té její tráse

Bydlela by v hře vile
její pokoj by hliðala velká čoga
ona ale žije v šedém domě
a na další řad se kouká z okna

Žila by si jen podle sebe
a když náhodou by přišla nudná
oddálo by se výletové hvězdě
tady zná jenom chuť piva

Jednou si ale vzpomene
že z ní mohla být hvězda
na mládí ještě v tomhle městě
tak hloupá promarnila

Podivný cit

O já nevím
proč te tsk má být
oni to ale asi vědí líp
když to na ně přijde
tak to musí mít

Jejich andělské domovy
se znuženě sešklebí
a život se v peklo změní
pro ty co a nini touží být
nedokézou-li je ukojit

O já nevím
kde bere os v nich
tak podivný cit
co asi se v nimi děje
když zpustí ten svůj křik
- Košlu ti na tvý cit
dělej si se mnou cokoli
kližně mi můžeš i zbit
a touží potom stále více -

Je divná te jejich touha
divný důkaz lásky
je se chtít nechat zbit
o já nevím
věk oni to asi vědí líp

Jed v kesi

Když jedím sám vše své potěšení
a všechno se se mnou lodi,
před očima vidím upíra
podobné se barové tančnice

Nesnažím se ho zahnít,
a přerušovat jeho rejdy
jsem rád, když se na mě přisape
a říkám, tak jen si cueni

Ri Cueni si cueni, ať poznáš trochu
zvrácenosti

Vycuej mi trochu kovy a tál
ať všichni je to chtíč u člověka
zabocni mi do krku své bílé zuby
a ti poznáš kolik jedu je v mé kesi

Kousaj se nevše do mého těla
vždyť nejen uríz to takto daleko
udělej mi jazyk se celého těla
pochopit, jak zadílené je ore nás oba

Nasyti se vesci té lepkavé suši
jsi přece ploden vltaví nymphom
nasyti se dosyti, nasyti se vesci,
nasyti se dosyti jen tím přeslalý

A krásný opěr přiletník zvídav
já křičím cucej dal
a vysadji mi i mozek
nechci nic jiného, nežli vzkříšet

Když vám přimážli druhý odstavec,
respektive když jsem se o tom dověděl

Nevím,
jestli to voláme všichni,
ale já volám !

Starý !

Starý !

Starý !

Starý ! Pán Bůh, Bůh zástupu,
Nás neopustí.

Magor

Jirímu 27.6.1979

JIRÍ NĚMEC - LIDZ BEZ KOLÁRKU

"...ti nás rozmíly ve světovém názoru, 1315 nás minulec, budeme bojovat se své pravdy v budoucnosti, neklíže se ji dožijeme, avšak dnes nám pojoje společný osud: hrozící hromadné smrt. Spojuje nás společný osud: boj na cestovozent."

José Lewartovský, přezdívaný Stary na podzemní schůzce ve Varšavském ghettu roku 1942.

Lewartovského slova platí i nyní, třebaže nebezpečí je sice vzaře plíživější, skrytější a - záhlavivě - vzdálenější formu. Žijeme v duchovním poli, které se noční, pokoušející se nám vládnout, snaží změnit v chov. Cest lidí ne je želá, ale jen nepatrně je těch, kdo vytrvale, neunaveně, po celý život ráde oslavují. Jedním z nich je Jiří Němc, přezdívaný Stary, člen výboru na obranu nosorugedlivých, stíhaných, vězněny československými bezpečnostními orgány od 29. května 1979. Pro společnost, která tvrdí, že odstranila nerovnost mezi lidmi, která má ve svém erbu devíru "Člověk to má hrdě", a která vyhlašuje, že za každým je nutno vidět člověka, nemůže snad existovat nic nebezpečnějšího než člověk jakým je Jiří Němc. Místo aby trávil všechny své hodiny jenom za psacím stolem, kde by se zabýval akademickou odbornou činností, věnoval se v disertacích rozhovorech a rozmluvách stejně universitním profesorům i dělníkům z undergroundu. Někdy v polovině 70 let mi řekl po rozhovoru s člени, kteří se ptala na jakými filosofickými problémy: "Myslím, že nejvíce, co jsme v životě užívali, je vytvoření tohoto společenství, kde se nikdo nestará o pivoč, povolání nebo IQ druhého člověka. Takhle pozici bych chtěl držet ze všeho nejpřevýšší".

Je také pravda, že to říjí v čas trvající, než se na ni Jiří Němc dostal a že v českých rukou by bylo možno odlesk jeho života sledovat jako pozvolný pad.

Dvedl něho ponáhle uvést do českého kontextu Marice Blondela, Medarda Bosse, Emila Brunnera, Martina Bubera, Luise Baumena, F. L. J. Buytendika, Gerharda Ubelinga, Mircea Eliadesa, Michel Foucaulta, Hansa Georga Gadamera, Vodstvra Mila von Gabathula, Witolda Gombrowicze, Josefa Matu González a Rulce, Norberta Groinachera, Gerharda Greana, Romina Guardiního, Markina Heidegera, Pierre Teilharda de Chardin, Altera Kaspara, Zdeňka Landštejna, Jorge de Lima, Henryho Millera, Herberta Fibiggeho, Karla Lehnera, Helmuta Schelskyho, Edwardsa Schillebeecka, Heinricha Sklaira, Karla Friedericha von Weizsäckera, Leofreya Wooda... Odkrýval hodnoty nepřízní doby zasuté, známe jenom Josefa Floriana či Františka Demla. Vrcholek ledovce úsilí Jiřího Němce o vyplnění bílých míst v českém literárním povědomí je možno zahlédnout v jeho redakční činnosti při časopisu Tvář v sedesátých letech.

Co mohlo člověka těchto mohutných intelektuálních schopností přinést k zahesování se s lidmi, jako byla základní činnost? Napochybňuďcům žitě křesťanství, život ve víře, byl i opět odmítaný mnoha jeho bližními jako víra i život heretický. Poch-

21

pil totiž křesťanství jako prostor, v němž je možno mnohé vykonat, a v němž je potřeba i mnohé změnit.

Byl v šedesátych letech hybným duchem živých vroucí v katolické církvi. Podílel se na dialogu křesťanů s marxisty, na Díle koncilové obnovy, na ekumenických seminářích v Jirchářích. Ti, kdo napatří mezi křesťany, sledovali jeho činnost stejně bedlivě jako se záští. V pátku Září, vydávaném Reckním radou při spojeneckých vojskách, byl 25.11.1961 v článku "Terikální reakce ve službách kontrarevoluce ozdoben přízviskem, které jsme použili v záhlavi této informace. Použili jsme ho proto, že to, co oni mysleli nenávistně, protože jde o to, v nenávisti nejsou schopni uvažovat, vzácně vystíhl vedenatný rys osobnosti Jiřího Němce.

Ne velikrájeho vědecká činnost, kterou jsme ve zhlášce doklada nevyčerpali /když je jeho odborná činnost psycholog, když jsou fenomenologické semináře s prof. Patočkou, které vyvolal v život?/, ale to neuvěřitelné nimo, které stihl vyslovit a kterým stihl oslovit, opravňuje přízvisko, které mu dali. Blína, kterou po něm plivli, zmrzla v iluminaci.

Nejpozoruhodnější na Jiřím Němcovi je schopnost překvapovat sám sebe. Původem, vzdělíním i intelektuálními schopnostmi předurčen ze všeho nejvíce pro akademickou kariéru, převálčil svým existenciálním nasazením tuto záťž a vkloučil do světa živé akce. Ať v redakční činnosti pakud jde o literaturu, ať v starání se o osud a orientaci své církve, vždy se vydaval všanc světu s veškerým nasazením a s otevřeností pro všechno nové, s čím se na této cestě setká. Tato vydanost světu ho přivedla v polovině sedmdesátých let k českému undergroundu. Získal si tam účtu i význam, a jeho přezdívka Starý byla karikáturně a výstižně vyjádřením vztahu respektu, který k němu chovali mladí lidé s touhou po pravdivém vzdělání a pravdivém životě.

Tou přezdívku ho ozdobil někdejší novotomista Eugen Brikius, týž, který na něho v době Jirchářů posílal udávačský dopis: "Otče biskupe, snažně Vás prosíme, učiněte přítrž party-sénětiš..." Dnes spolu sedí udavač a udaný /oba signatáři Charty 77/ u jednoho stolu, byť i ten stůl je rozložen v prostoru. Jiří Němc sedí v ruzynské věznici, obviněn z podvracení republiky, a Brikius za jejími zdmi podepisuje dopis ve věci Jiřího Němce - ale tentokrát je to apel k jeho propuštění.

Podivně příhody se staly v krátkém čase, který jsme zatím žili v této podivné zemi. V čase, o němž Jiří Němc nedávno napsal v dopisu z vězení svým dětem: "A pak, my fenomenologové přece víme, že čas vůbec neplyne! Čas přece stojí... Totiž jeho struktura stojí: minulost, přítomnost, budoucnost jde tu přece stále - a co plyne, pokud to plyne, je něco v čase. A je veliká otázka, zda opravdu něco plyne, protože mnoho mluví pro to, že okamžiky v sebe plynule nepřecházejí!... Ale to jsem si "konkrétně zafenomenologizoval", chtělo by to ještě zkonkretnit, na to tu nemí dost místa - ..."

srpen - září 1979

MAGCR

O Jiřím Němcovi znova

Hned při prvním čtení M.-ovy charakteristiky Jiřího Němce jako kněze bez koháru mě prostě jen napadlo, jak růkdy nici mň Jiří Němc nezpřipomněl kněze. Teprve postupně jsem si uvědomoval podstatnou nepravdivost tohoto - ohvodně herlivého - pojmenování.

Kněz má v církvi zvláštní postavení. Je dáné jeho nezastupitelným místem v liturgii a v církevní administrativě. Toto zvláštní postavení kněze nevyplývá z nějaké prosté "džbáby práce", je to privilegium, které je založeno v takovém rozvrhu světa, kde sakrální a profální je přísně rozlišeno o odděleno. Kněz jako osoba posvěcená patří do oblasti posvátného. Toto privilegované postavení kněza ovlivňuje mimo jiné také způsob, jenkým se věci společné víry mezi křesťany projednávají. V podstatě je to tak, že obec věřících knězi naslouchá. /Tím neopřímo je ji čest na liturgii, ale i ta je všechně pasivní./ Obráz kněze, který káže věřícím /donedávna z využitelného místa/ je obráz, který dobře vystihuje situaci vztahu kněze a laiků v křesťanské obci. Nechci se zabývat otázkou, jestli tato historický vzniklá situace zdůvodnitelná z podstaty křesťanství, já se mi o to, odpovídá-li takové postavení kněze pozici Jiřího Němce, t.j. zda, jak píše M., "vzájemně vystihuje podstatný rys jeho osobnosti". Domnívám se, že nikoli.

Podstatný a neobyčejně vzácný rys osobnosti Jiřího Němce vidím v tom, že vede - nebo spíše vedl - vytrvalý dialog. Dialog s katolíky, evangelíky, marxisty, bezkonfesijními. Různý dialog, myslím tím rozhovor, v němž nikdo z partnerů není předem nositelem pravdy, ale kde pravda se rozhovorem má ukázat. Vést takový rozhovor znamená být ze zela otevřen tomu, co rozhovoru plynne, s rizikem, že budu muset změnit pozici, s kterou jsem do rozhovoru vstoupil. To je ta otevřenosť a vystavenost, o které v souvislostech jinak viděných píše také M.

M. ve stylizaci mírně hagiografické a silně kalendářovité uvádí, jak Jiří Němc neváhe v hospodě rozmlouvat o filosofickém problému se servírkou. Cítíte, který mi nezní příliš autenticky^{1/}, dokládá, jaká pozice Jiřího Němcovi umožňuje "zahazovat se s lidmi, jako je zřídná členskoc". Je pravda, že "někdy čas trvalo, než se Jiří Němc na takovou pozici dostal." Pozici, která Jiřímu Němcovi umožňuje rozmlouvat o filosofii i se servírkou, drží však Jiří Němc, co ho znám, to jest nejméně čtyřicet let. Odpovídá to jeho dávne, i když lety jistě prohloubené koncepce dialoga, to jest přesvědčení, že pravdu nemá nikdo v držení a nikdo neopak, že jí není předen zbaven, byť to byla jen servírka.

1/ Má za to, že Jiří Němc by neřekl toto: "...nejvíce, co jsme v životě udělali, je vytvoření tohoto společenství." Společenství práce člověk nevytváří, o společenství se člověk uchází, do společenství vstupuje, ve společenství miluje atd. Nabot společenství je býtí spolu. Člověk mu může čelit institucionální formu pro usmědčení a zpříhlednění provozu tohoto spolubytí /při vědomí, že instituce člověka evokuje jen často, že ho nechce běleho/, ale to poistatně v něm, to, že jsme spolu ty s námi, to nemůže člověk vytvořit, toho se nu může jen dostat. Ve společenství vytvořeném, jak dobré známe, chybí to, co je pro pravé společenství podstatné: totiž svobody ke spolubytí i k nebytí spolu a vlastně ke všemu.

Chce-li M. dokázat, že rozhovor, jehož byl v hospodě svědkem, je výrazem současného zakotvení Jiřího Němce v undergroundu, kde jaksi zanikají všechny třídní rozdíly, pak myslím, že se mylí. Ve skutečnosti je to jen konsekventní jednání člověka, pro nějž je odědávna dialog základním životním postojem. Může to být řešeno i tak, jak píše M., že je to částečně jeho "důsledně žitým křesťanstvím, životem ve víře". Ale v tomto rozdílu, že by se tento život ve víře plně realizoval terče v přístavu undergroundu.

A tak se domnívám, že tyranus působení Jiřího Němce není typem působení kněžského. Jiří Němc se těší nepochybně veliké vážnosti všech, kdo ho dobré znají. Ale není to autorita kněžská. V jeho životě není jediný bod nějaké privilegované pozice, z které by mohl autoritativně vystupovat. Autorita, kterou má, není založena zvnějšku, ale má svůj pevný základ, právě jen v jeho myšlení a působení.

Myslím, že laickost Jiřího Němce zdůrazňuje opravnost a že ji vidím i ve shodě s intencemi jeho činnosti v Díle koncertové obnovy, kde jeho působení, kromě věcí, o které pře imět mluvit, akcentovalo právě laickost tohoto působení a že konec konců mimořádlo k jistému otupení ostrého předělu mezi kněžským a laickým světem.

Nyní pár slov k přezdívce Starej. /Starej, nikoli Starý, jak uvádí M./ Ať si to M. vykládá jakkoli, ve skutečnosti je to takto: Přezdívka starej bývá obdařován človák, který služebně stojí nad těmi, kdo ho tou přezdívku obdarují. Bývá to ředitel gymnázia, vedoucí ústavu, mistr a pod. Může to být i otec rodiny. Bývá to miněno dobře, tu přezdívku obvykle nedostává rasa, ale vždycky, vždycky je to šéf. Je vlastně téma zaměnitelná s pojmenováním šéf, kdyby přezdívka starej nebyla zabarvena čitově, kdyby v ní neznělo něco bohatého, něco, co ukazuje šéfovou dobráckost, ale trochu taky naří dobráckost ve vztahu k šéfovi. Starej je ale vždycky šéf, tedy někdo, jehož autorita je zvnějška, z místa, na které byl ustaven v hierarchické uspořádané struktuře. Ta přezdívka mohla vzniknout a ujmout se jen v evolučním směru, kde nějaké hierarchické vztahy jsou ve vzdoru. platí zde jen trochu a ve spojení jakoby s humorem, ale přece jen platí.

Opět je patrné, že ani toto pojmenování k Jiřímu Němcovi ne přiléhá, ani pokud jde o šéfovství ani tis, o povahu, zabarvenou bedrostí.

Nemohu se smířit ani s nepřesností, jíž M. uvozuje konkrétní výčet autorů, jimiž se Jiří Němc zacíval a zabýval. Píše, že Jiří Němc "uveďl nebo pomáhal uvést do českého kontextu" ty a ty autory. Následuje 29 jmen. A protože nejde o jkému jen tak jedajaká, byl by to vskutku výkon víc než hercicky, i na Jiřího Němce je to trochu moc. Mezi těmi 29 spisovateli, filosofy a teology je několik jmen, na které se úvodní formule prostě nehodí. Jiří Němc neuvedl ani nepomáhal uvést do českého kontextu Henryho Millera, Grahama Greenea a ani Luisa Bunuela. Ti všichni všichni byli uvedeni. H. Millera uvedl do české literatury Guido Palička už před válkou překladem Obratníka raka a po válce byl Henry Miller znova připomenut v Listech /roč. 1946-47/. Graham Greene byl uveden do české literatury už v letech 1945-48 čtyřmi romány. Byla to Moc a sláva, Černý chlapec, Vláčka strachu a Tajný. Teké Luis Bunuel byl tedy dobré znář jako autor /či spoluautor/ Andaluského psa a jeho žirafu uveřejnil po válce

brněnský Blok. Andalusský pes se po výloze a v paděsetých letech promítal v kinech náročného diváka. Je skrátka nutno říci to jinak. Jiří Němec psal o H. Millerovi tuším jako první po letech přísné tributizace. Spolupracoval na vydávání Greenových románů na konci paděsetých let a na počátku sedesátých let. Pokud vám, jde zejména o rádce věci a konec dobrodružství.

Připomínám to všechno proto v televizních podrobnostech, že není vždycky dobré vidět situaci, jež byla před námi, jako poušt. Leccos tu už před námi stálo jenom bylo. Nebude to doufám miněno jako úkleď a zásluhu Jiřího Němce. Ty jsou nesporné, jak pokud jde o autory, které skutečně uvedl a ponahal uvést do českého kontextu; tak pokud jde o jeho podíl na silejší obnově potlačené a rozrušené povědomí o normalním kontextu české a světové literatury. O jeho filosofických zásluhách v souvislosti s M. Blondellem, F. Feilhardem de Chardis a s fenomenologií ani nemluvě.

V této souvislosti připomínám, že dálší s učivodných rysů Jiřího Němce je jeho neobyčejná stylizační pečlivost, úzkostlivá snaha o přesnost vyjádření, které je tak silná, že jí někdy padá za oběť "kritika" stylu, že jakýsi nedostatek elegancie je dokonce přiznáním jeho psaného projeva. Což velice ocenují /tetiž tu přesnost/ a opět myslím, že ve shodě s Jiřím Němcem. Vzpomínám si, jak si stěžoval, že i u velkých francouzských filosofů jde někdy elegance stylu na ... cr myšlenkové hlcubky.

Úzkostlivá snaha o přesnou formulaci je vysloveněna u Jiřího Němce v jeho vztahu k pravdě. A to zase souvisí s přesností a důsledností, s jakou Jiří Němec bere myšlenku dialogu. Jak otevřít cestu pravdě, jak se může pravda ukázat, když býtome nepřesní? V mize nepřesnosti se přece skrytí lež. A jak na základě nepřesnosti uskutečnit potom dialog, jehož smysl je v odkrývání, vyjevování pravdy?

Je mi líto, že nejsam sám schopen podat ucelený portrét osobnosti Jiřího Němce, ale cítil jsem jako povinnost pokusit se apon o opravu těch rysů portrétu Němce, které se mi zdají nepřesné, nepravidlivé. Důvod, pro který je těžké psát o Jiřím Němcovi je v neobyčejné šíři a hloubce jeho vzdělání a působení, ale i v neprosté neskrylosti toho, co u jiných zůstává skryto v intimitě soukromí. On téměř zrušil hranici mezi soukromým a veřejným. Není náhoda, že se Jiří Němec hlásil k tomuto místu z Nadji: "Co se mne týše, budu nadále bydlet v svém skleněném domě, v němž lze vidět v kteroukoliv hodinu, kde jde ke mně na návštěvu, kde vše, co je pověšeno na stropech a na stěnách, jako by pod kouskem tkvělo ve vzduchu, kde odpočívá v noci na skleněném loži se skleněnými prostěradly a kde se žije nebo později objeví nápis kdo jsem, vyrytý démonem."

*****

"Pravá doba je tu teď,
člověka v ní poznás hned."
/Závěr písané básničky
undergroudní D. Vokaté, 1979/

Uvažujeme-li o smyslu nezávislých občanských iniciativ, hnutí nebo skupin v zemích východního bloku, zjistíme záhy, že od pověd nenajdeme na jedné rovině. Situace jednotlivých zemí tohoto bloku je různá a tyto iniciativy, hnutí či skupiny nejdou vyvázat ze souvislostí širších - přinejmenším evropských, ne-li celosvětových. V jistých oblastech jde o vzájemnou závislost aktivních skupin obyvatelstva a establišmentu, například v Polsku. Podobně je tomu v měřítku mezinárodní při posuzování solidarizačních akcí v rámci boje za lidská práva. Nejen oficiální východní propaganda, ale i stoupenci deklarovaně nezávislých skupin kritizují, že se k takové akci připojil ten či onen, kdo neměl. že se podporou od té či oné osobnosti, irati tuce či strany stali /nebo zjevně ukázeli/ tí podpoření na ni závislí a podobně. S pouhým pojmem nezávislosti prostě nedostačíme, musíme hledat jeho hlubší založení. Každý jone tak či onak "závislý", protože nejsme sami na světě. Důležité však je, čím své vztahy naplníme. Budu proto ráději mluvit o konkrétních podobách života za svobody.

I.

Systém, který můžeme s V. Havlem označit za post-totalitu, již nedisponuje masou fanatických přívrženců, kteří se využívají v okázalých akcích, ale více méně atomizované obyvatelstvo se v něm utiská do svého soukromí. Je v tom jistá spontánní tendence, za jejíž nejhļubší motiv považují přitažlivost té svobody, kterou lze naplnit právě v soukromí. Nemyslím, že by šlo o pouhý konzum, přinejmenším ne v běžném smyslu slova. Vždyť konzumovat je možné nejen privátně. Některé společnosti rády plýtvají spotřebními statky společně a veřejně. Takové vaseslice patřily například ke struktuře společnosti středověké. Ovšem právě v soukromí lze zakusit svobodu, charakteristickou pro dětství - s jeho důvěrou, výlučností bezprostředních vztahů, štěstím. Bez toho by se dítě ani nemohlo zdravě vyvíjet. Nárok dítěte na tuto svobodu je absolutní. Neméně i nárok dospělých na tuto svobodu jako rodina realizovat. Stane-li se však tou nejvyšší, bejedinou, kterou společnost připouští, vykazuje hluboké rozpory a deformuje samu sebe. Soukromí rodinné sféry je odůvodněno nutností dlouhodobé ochrany v průběhu dětského zrání. Je však příznačné, s jakými konflikty bývá dnes spojeno dospívání. Absolutizovaná rodina je totiž rodina uzavřená a nebezpečí uzavřené rodiny jako zdánlivě posledního útočiště v době post-totality se netýká jen psychologických problémů dospívání. Rodiče většinou doporučují svým dětem tzv. zabezpečenou existenci, tedy volbu takového povolání, jež společnost preferuje. Dnes to znamená předeveším technické vzdělání. Když mladý člověk tuto šanci přijmá, nevidí ještě souvislosti. Tepřive v "praxi" postupně pozná, čím se za klid a "zabezpečenou existenci" platí.

Pak zbyvá buď pokračovat v cyklu uzavřené rodiny, nebo začít pakovat na "vyšší úrovni" konfliktu, který se objevil poprvé v dospívání. Jeho řešením může být jenině důsledné uchopení společenské odpovědnosti.

Všimněme si proto další formy života se svobodou. J. Patočka podává ve své samizdatové studii "Kacířské eseje k filozofii dějin" /1975/ analýzu poměru mezi prací, výrobou a politikou. V naší souvislosti je zvláště důležitá, jejím vodítkem je právě myšlenka svobody. V návaznosti na H. Arendtovou pokládá Patočka práci zásadně za oblast nutnosti, pouhého sebeaprodukování života. Výroba, vyžadující již organizaci, je původně také nesvobodná /zprvu a pak ještě často je organizována despoticky/, ale v určitém dějinném okamžiku, se vznikem řecké POLIS, je malazen způsob, jak v ní svobodu uplatňovat. Tento novou možnosti je politika. Ta roste podle Patočky z otevřenosťi otézku, je tedy stejněho původu jako filozofie. Před vznikem filozofie nebyl zproblematizován svět jako celek, mytuš dával odpovědi před otázkami. Politika je začleněna na uznání druhých jako svobodných, sobě rovných, je tedy polem boje o širší přístup k svobodě. Tento boj je vlastním obsahem dějin v přesném smyslu slova - nejen pouhého dění a přežívání. Kde trvá nebo je znova nastolena despotie, vrací se společnost na předdějinnou úroveň. Před-dějinná doba zná ovšem i mohutné společenské útvary /Egypt, Mezopotamie, Čína a jiné/. Ty však jsou - jak říká Patočka - jen "velikými domácnostmi", prostředky sebeúživý lidí. Sám klade otázku, zda se dnes opět neblížíme tomuto stavu.

Patočkovu otázku je možno formulovat také takto: Nemá absolutizace "rodinné sebeúživý" prostým důsledkem výpadlosti politické sféry? Tím se vracíme k nutné privátnosti rodinné sféry, která jí přesto neodnímá charakter svobody. Patočkovo pojetí je proto třeba doplnit. Nejen v politice, ale i v práci a výrobě lze najít svobodu - a jedině proto jím hrozí nebezpečí absolutizace a ztráty otevřenosti. Existuje fenomén z oblasti práce i výroby, který běžně označujeme jako dokonale zvládnutí řemesla nebo oboru. V této perfektnosti je i něco z hry /práce se stává "hračkou", je zvládána "hravě"/ a z umění /někdo svou věc "umí"/. Perfektní práce se vyznačuje otevřeností vůči svému "materidlu". V tom všem jsou rysy svobody. Společensky je však vždy poznamenané konkurenčním bojem nebo ocehnovní uzavřenosťí. Proto nepředstavuje žádný všelek - ani tehdy ne, když roste neodbornost a lajdáctví v práci. Politická sféra je nezastupitelná, v tom lze dát Patočkovi plně za pravdu. Jestliže nepostavíme práci /výrobu/ a politiku do tek ostrého protikludu jeho Arendtová a Patočka, pochopíme lépe nebezpečí skryté v samotné politice. T její formy lze absolutizovat a pak se obrátí proti sobě samá a ztráci otevřenosť.

Formy svobody se objevují v životních fázích člověka. Určitá forma svobody je specifické pro dětství, jiná pro časopříložnost /ta je charakterizována prací a bojem, ale hlavně možností učinit je postupně veřejným/ a konečně - spolu s možností přehlídnout celek lidského života - klade se i otázka zdroje otevřenosťi vůbec. Postupné objevování forem svobody můžeme shledat i v lidské historii. Základní neží myšlenkou je, že vnitřné svobody zůstávají svoboření jen potuš, počuď jsou vnuči až otevřeny. S každou nově vzniklou formou svobody se tak prosazuje

řnují i ostatní. Žádná z nich nemá tedy zaniknout, ale může zůstat společně otevřeny pro možnosti nové. Absolutizace kterékoli z nich znamená pád do uzavřenosti. Lidský život - a stejně tak i život společnosti - je konečný a nevratný. Ale i fáze konce /individua, společnosti/ může být prožita otevřeně. V každé životní fázi je určitá forma svobody ústřední. Má-li jí však zůstat, musí být otevřena "dopředu" i "dozadu" - vůči fázi nastávající i vůči fázím prošlým. Dětství vyžaduje ke svému svobodnému naplnění bezpečnou obklopenost štěstím. Ale absolutizovat bezpečí a blokovat přechod do despiční znamená svobodu dětství potlačovat. Odtud infantilismus uzavřených společností, vyznávajících bezpečí a klid. Jiné ústřední formy svobody absolutizuje zase puerilismus monomanu práce nebo umění, pýcha politických manipulátorů nebo sklerotická moudrost katedrové filozofie a teologie.

Politika, která nechce stagnovat, musí zůstat otevřená vůči svému filozofickému zdroji. To již dovolí proměnovat své dosavadní formy; žádnou nemůže považovat za definitivní. Platí to i pro parlamentní demokracii s jejím systémem politických stran, k němuž dosud vždy patřil stranický byrokratismus, ohrožující i odbory, včetně těch svobodných, pluralitních. Dnes, kdy radikální tázáni myslí skrze metafyzickou tradici směrem za metafyziku, dostává i politická svoboda nový impuls. Pokud se v navázání na myšlenky M. Heideggera a jeho Žáků naznačit, oč jde. Metafyzická tradice vykládala, co to jsoucná jsou a jak jsou. Neptala se však na to, co to znamená "být". Heidegger tuto otázkou položil výslovně, přičemž výčel z toho, co to znamená být pro člověka. Rozvinul analýzu nevlastního bytí člověka /který se vykládá z již určených jsoucenců/ a bytí vlastního, autentického /člověk si rozumí z předstihu ke svému vlastnímu konci, smrti/. Autentické uchopení možnosti je podmíněno přijetím své možnosti nejvlastnější /možnosti nebýt/, smrti. Konec, konečnost, přítomnost "toho, co nic se nazývá", neznamená však uzavřenosť, nýbrž blízkost tomu, co sice žádým jsoucнем není, ale všem jsoucům dává být. Nicota /z hlediska jsoucenců/ se ukazuje bytím samým. Výslovnou otázkou po bytí jáko takovém vstupujeme do nové situace nejen myšlenkově, "teoreticky", ale i politicky. Můžeme-li společně myslit na bytí, dostává novou čanci dosud nevyřešený problém vší politiky, tož otázka po autentickém společenství. V jiné terminologii: po společenství neodcizeném a neodcizujícím. Po společenství, které svobodu nejen uznává, ale také vyvolává a způsoben každému vlastním udržuje. Naznačím, oč jde, z jiného konca. Moderní metafyzika považovala člověka za subjekt, který se může osvobodit tím, že ovládne objekt, který nad ním převažoval. I společnost byla vykládána jako velký subjekt /či "intersubjekt"/, ne-li jakýsi nadorganismus. V novém myšlení je prvotní ne vztah subjektu a objektu, ale otevřenosť vůči bytí, které - samo otevřené - dává možnost pravého vztahu ke skutečným věcem. Prvotní není tedy ovládat, ale nechat se oslovit "nenásilným" bytím věcí. Nechávat je tím, k čemu polle svého určení tihou. Tato svobodná vzájemnost neznamená pasivitu - porozumění je úkonem a neexistuje přiměřené jednání, které by nebylo zároveň porozuměním bytí věci. Stejně je tomu i se vztahy mezi lidmi. V okamžiku setkání - a ten je počátkem každého autentického společenství - se spojuje radost z otevřenosť autentického společenství - se spojuje radost z vystoupení z pouhé "sociální témuž bytí /jinak řečeno: radost z vystoupení z pouhé "sociální

role"/ s přiznáním, že nelze druhému píslibit sebe jinak, než jeho konečného. Bytostný rys ohromitosti, neuzavřenosti a nehotovosti, kdy vždy něco cílí, je přiznancu charakteristikou autentického společenství. Jeho rozhodujícím rysem je však ještě něco víc - výslovný rozchod s otvořením světu produkce a konsumce a nalezení nového, přiměřenějšího vztahu k němu. Tako se autentickému společenství klade "otázka techniky". Technika a technický způsob nahlazení na svět je jen jedním z přístupů ke světu, tím, který vše vidí z hlediska zhodnotitelnosti a manipulace. Jeho souvislost s totalitarismem je zřejmá. Ten je absolutizací tohoto vztahu ke jsoucném výběru /nevyjímaje tedy ani člověka/. Autentickému společenství se ovšem otvírá možnost oživit všechny dosavadní formy svobody, jež jsme uváděli.

Proto je třeba nově promyslit povahu lidských práv. Občanská hnutí v zemích východního bloku, která se s takovým důrazem těchto práv dovolávají, se tím nechťejí pouze udržet na bázi legality. Marxistické pojetí lidských práv vychází tež jako tak z primátu společnosti před jedincem, jak je patrné z tvrzení, že jedině socialistická společnost zajistuje všechna lidská práva /viz analýzy B. Komárkové v její seminářové studii "Původ a význam lidských práv", bez udání roku/. Jinak řečeno: Jsi občanem socialistického státu? Ergo máš zajistěna nejen formálně, ale i materiálně všechna lidská práva. A logický závěr z toho? Kdo se z této společnosti vydáší, kdo "disiduje", nemůže očekávat, že mu socialistická společnost bude tato práva dále nedělovat. Z takového hlediska musí být hraniče legality vždy něčím sporným. - Je zapotřebí říci výslovně, že lidská práva jsou konkretizací různých forem lidské svobody. Některé svobody lidskou společnost zakládají /nemohou tedy být jejím darem/, jiné se v ní rozvíjejí a opět jiné ji překročují, neboť jsou mítou její autenticity. Důraz na lidská práva není tedy konvencí, oblatným využitím tcho, že se státy reálného socialismu zavázaly k dodržování paktu o občanských a lidských právech. Smysl formulace lidských práv spočívá v tom, že je uzákoněna instance, nadřazená momentálnímu znění zákona. Lidská práva a jejich prohlubování jsou vodítkem k nové formulaci zákonů. Je to nová podoba staré distinkce mezi "de lege lata" a "de lege ferenda". Občanská hnutí nemohou - rozumějí-li si dobře - zůstat na rovině sofistikovaných sporů o "hranice legality", ale musí z povahy své otevřenosti dnešním možnostem a potřebám života hledat realizace lidských práv. Musí samy ukázat, jak lze v dnešní situaci odpovědně žít. Přejdu proto k několika příkladům z Československa.

2.

Charakteristiku hnutí undergroundu u nás podal I. Jirous /"Zpráva o třetím hudebním obrození", 1975/. Pověstné "intolerance" tohoto hnutí vyrůstá z podmínek jeho vzniku. Underground tvoří mladí lidé, kteří zakusili tlak uzavřené rodiny, z níž se museli drasticky vymanovat, neosební výchovné instituce i zmechanizovanou práci a výrobu. Hledání nových společenství, nových komunit, v nichž se sportánně formují nové typy rodin a společenství rodin, sledující princip otevřenosti, je přitom u nás vystaveno stále silnější represi. "Intolerance" v jejich názorech na umění je na pozadí neuvěřitelné pokleslosti maso-

vých uměleckých žánrů, které produkuje establishment, nenejvýš pochopitelná. Zde se rýsuje osudný Rubikon obzvláště ostře: právě proto, že underground usiluje o umění lidové, na jehož tvorbě a sdělování se může podílet mnoho lidí /např. velké rockové koncerty a hudební festivaly vůbec/, protože nevylučuje, nýbrž naopak vítá technické prostředky a všechny formy moderních "masových médií", musí střežit hranici, za niž začíná komerce i v jejích nejkultivovanějších formách. Spontánní komunity jsou prostorem, kde se také začíná hledat odpověď na dnešní ekologickou krizi, kterou si východní blok zatím nechce přiznat. Již tím, že tito lidé omezují své konzumentské potřeby a dévají přednost životu prostému, nabývají bezprostřednějšího vztah k přírodnímu okolí. Výhledově se tu rýsuje možnost aktivněji přispívat k ochraně přírody a obnově některých upadajících ženodlěských a řemeslných pracovních postupů. Zde ovšem - stejně jako u předtím zmíněného úsilí uměleckého - se ukazuje nezbytnost otevřeného vztahu vůči sféře politiky /otevřenosť oboustranné/, neboť je jasné, že komunismi bezodkladné ekologické problémy /znečištění ovzduší, vody, půdy.../ jako celek řešit nelze. Bez ohledu na vnitřní důvody otevřenosť vůči sféře politiky probíhá ovšem politizace undergroundu tak jako tak - byla mu prostě vnučena represivními akcemi establishmentu. Odpověď undergroundu na nenávist a pohrdání, jichž se mu dostává nejen od represivního aparátu, ale i od těch, kdo se nechali krůček po krůčku vtáhnout do světa konzumního zabezpečení, je u nás odlišná od srovnatelných hnutí na západě. Hari-krišnovská a hippieovská neangažovanost má u nás právě tak malý ohlas jako militantní revolučnost. "Intolerance" undergroundu reaguje na represivní intolerasenci současného měšťáka /i když jeho "původ" je třeba zaručeně dělnický/, odmítá jeho uzavřené "hodnoty" a k velkému počtu západních návštěvníků hledá svou orientaci v evangeliu. Odpověď undergroundu je tedy angažovaná i nenáhlá zároveň.

Další tendencí, o níž bych se chtěl zmínit, ačkoli je zvlášť těžké použít na ni označení "nezávislá" /málo vystihující by bylo také nazvat ji "závislá"/, je úsilí o rehabilitaci tzv. drobné práce. Tato formule navazuje na známou pasáž z Masarykovy knihy "Česká otázka" /1895/, kde je doporučována v rámci konstitučních politických svobod poctivá drobná práce, která by obsahově vyplnila vydobyty prostor. Bylo to řečeno ze situace podstatě jiné, než je naše. V tom spočívá jeden z důvodů, proč se našim dnešním stoupencům této myšlenky nedáří koherentně zformulovat vlastní stanovisko. /Pokusů o to byla celá řada, včetně několik let trvajícího experimentu o samostatnou výrobní jednotku v rámci družstva./ Hlubší důvod je však v něčem jiném. Už sám pokus o formulaci takového stanoviska toto stanovisko nutně překračuje. Poctivě, odborně, "lege artis" vykonávaná práce - od domácího kutilství až po průmyslovou automatizaci - nezahrnuje totiž takový přesah /otevřenosť/ vůči společnosti, jaký představuje pokus formulovat smysl této činnosti, prostě pokus o koncepci. Ten totiž nutně míří k POLIS, k rovině politické /musí být veřejně diskutován a šířen/. Je-li tedy u nás někdy drobná práce chápána jako alternativa politického nonkonformismu, který prý až s jakousi zálibou vyvolává konflikty, vedoucí k tomu, že lidé v nerovném zápasu s represivním aparátem ztrácejí za-

50

městnání, pro něž jsou kvalifikováni, je to hluboké nedorozumění. Důstojnost peetivé práce může být udržena jen ve společnosti, která najde cesty - oficiální nebo neoficiální - jak vyjádřit princip společenské odpovědnosti obecně. Nelze stavět odpovědnost vůči své práci, svému pracovišti a oboru /a vůči své rodině/ do protikladu k odpovědnosti vůči spoluobčanům, jejichž práce se vládnucím kruhům nezamělouvé a proto je pronásleduje. Zde je nutno se zmínit o rozdílu v postavení technické a humanitní inteligence a obecně pracovníků v odvětvích výrobních a nevýrobních. Ti první patří u nás k preferovaným. Jejich šance pro solidaritu s těmi druhými jsou větší, ale větší je i pokušení "hrát si na vlastním písečku". Ukazovat spletité, ale nereduovatelné vazby mezi prací, kulturou a politikou je dlouhodobým úkolem osvětové "drobné práce".

Přecházím nyní k svobodné lidské činnosti, kterou můžeme charakterizovat jako kulturu. Ta nebyla v žádném dějinám období omezena na sféru oficiální. Neoficiální kultura existovala vždy, i v dobách nejdemokratičtějších a nejpluralističtějších. Jakými technickými prostředky disponovala, jakými riziky za její tvoření a šíření lidé platili, to se v dějinách situacích měnilo, ale bez rizika, bez osobního nasazení nebyla kultura nikdy. Dnes je u nás situace obzvláště vyhrocená. Za šíření neoficiálních beletristických /!/ textů sedí řada lidí ve vězení, je možno být u nás obviněn za napsání románu /J. Gruša/. Represí je vystavena také neoficiální hudba, divadlo, film, tvorba memoárová i striktně vědecká, filosofická a teologická. Potlačování kultury však nevyvolává jen strach a aktivity zoufalství /zřeknutí se svobodné tvorby, konformismus/, ale i zamýšlení nad jejím smyslem, osobní ručení za ni, větší otevřenosť jednotlivých tvůrců i tvůrčích skupin vůči sobě navzájem. Až se tato otevřenosť spojí s kritikou, nebude to jen přechodné vnější spojenectví. Nemám na mysli kritiku oficiální tvorby. Taková kritika je zbytečná /z oficiální kultury stojí na pozornost jen pokusy vlastné oficiálnosti a konformitu zastřít/. Jde o soustavnou kritiku neoficiální kultury v samizdatových časopisech. Samizdatová edice přináší také tvorbu mladých lidí bez vyššího vzdělání, která by pravděpodobně zůstala netištěna, i kdyby existovaly časopisy pro "mladou tvorbu", protože se vymyká estetickým koncepcím jakékoli tzv. vysoké kultury. V dnešní atmosféře cítíme autentičnost této tvorby bezprostředněji, než v době, kdy "kulturní veřejnost" brala něco takového na vědomí jen díky překladům. /Pozůstatky toho je možno pozorovat dodnes: tisíce čtenářů stojí ve frontách v naději, že se na ně dostane výtisk povoleného překladu Kerouacova "Na cestě". Kolem nich chodí neznámí mladí lidé, kteří píší stejně autenticky jako Kerouac a přitom z naší situace./ Složitě propracovaný systém diskriminače při přijímání na vyšší typy zejména humanitního školství a jeho dnešní úroveni, daná personálním obsazením učitelských míst a sešňorovanými osnovami, vedly k vzniku různých typů neoficiálního školení a sebevzdělávání. Je to trend nanejvýš potřebný a vnitřně perspektivní. Bez politického řešení krize dnešního systému vzdělání se ovšem ani na tomto poli obejít nelze.

Politika je vskutku nezastupitelná; ovšem jako veřejná

34

diskuse a řešení společenských problémů. Když se stane definiční politiky především organizace boje o uchopené moci ve státě, poklesáme na rovinu partikulárních hledisek, která posilují svazující "samopohyb" /V. Havel/ totalitní, post-totalitní i pre-totalitní společnosti. /Zbyrokratizovaná demokracie je nástupním polem totality./ Nechci upřít smysl všem tendencím, navazujícím na politické koncepty minulosti. Měřítkem jejich životaschopnosti je však otevřenosť vůči tomu, co se děje teď. Má význam, že se tyto skupiny snaží dnešní dění u nás vyjádřit srozumitelně pro ty, kdo jsou jim blízcí v zahraničí. Největší šance politické svobody ale vidím v působení neformálních pracovních skupin, které dělají o to, aby dosavadní politické struktury, směry a strany nezkostnatěly v rigidní mocenské útvary. Autentické společenství se může formovat jen "ad hoc", třeba v různých tradičních politických seskupeních současně. Stálé odbourávání fanatismu je jedinou zárukou, že se nebude dělat politika na hlavami lidí. Ukázalo se, že mechanismy tradiční společenské kontroly nedolají soustředěné vůli po absolutní moci. Pranýřování názvu absolutizace politických pozic a otevřenou politickou scénu je třeba zakotvit hlouběji.

Zvláštní položkou v panoramu "závisle-nezávislých" společenských útvarů jsou církve. Svým důrazem na dávné duchovní tradice, rity a zvyky působí v současné šedivé době leckdy jako zajímavý relikt. Bližší přihlédnutí však často ukáže, že z oněch tradic žijí méně, než by se na první pohled zdálo. A v čem je skutečný smysl těchto tradic, to je pole úgorné ryšlenkové práce. Neříkám, že k ní nepřispívají i církve samy. Evangelická teologie svým zaměřením na autenticitu biblické zvěsti i katolická teologie svou snahou smysl této zvěsti filozoficky vyložit nesporně míří k těm nejhlobším drojům lidské svobody. Je to cenná analytická práce. Církevní praxe a spiritualita věřících plynou však dál ve zvnějšku vynezeném řečisti, jakoby toho nebylo. Pojetí Boha jako kauzálně působícího nejvyššího jsoucna je sice opouštěno, ale převzetí vlastní odpovědnosti za svět, v němž žijeme, z toho spravidla neresultuje. Opakuje se sice zbožně, že jediným Pánem je Bůh /což je jen rub ryšlenkově nahlédnutelné pravdy, že žádné jsoucno, tedy ani člověk, univerzální, absolutním "písem" není/, ale kolikrát již církve sklonily hlavy před kdejakým despotou nebo totalitním politickým nárokem. Více redukována na souhlas s dogmatickými formulami má málo společného se sňou, která "hory přenáší". Smysl Ježíšova rozchodu se sakralizovaným ritualismem jeho dleby není transponován do dnešní situace: do výzvy k rozchodu s rituálem produkce a konzumpce, zotročující ty, které zdánlivě osvobozuje. Přesto bych nechtěl přehlédnout několik perspektivních bodů. Je to především ekuumenismus, otevřenosť církví navzájem, slibně se u nás rozvíjející v šedesátých letech a v současné době zhržený. Je to také spontánní snaha o autentická společenství, navazující na tradice jdnotlivých konfesí. Plodnými se mohou po mém soudu stát, vystoupí-li na veřejnost, což s sebou nese riziko angažovanosti "zde a nyní". /Jinak zůstanou jen klubem specialistů, pěstících harmonické nitro a zříkajících se odpovědnosti za vlastní život s jeho neúplností, druhy a rozpory./ Tou měrou, jak se děje toto "zveřejnování", včlenují se i obnovené snahy křesťanů do proudu "nezávislých" společenských hnutí.

32

Konečně je třeba promluvit o československém občanském hnutí za lidská práva. Nejznámějším jeho výrazem je společenství Charty 77, nikoli však výrazem jediným. Už proto ne, že Charta 77 jen posunula do veřejné oblasti to, co existuje tak jako tak - všechny ty problémy a pokusy o jejich řešení, o nichž jsme mluvili na předchozích stránkách. Zrele také Charty 77 nemá a nemůže mít nějaké "vlagtní cíle a programy". Je to forma společenského dialogu. K tomuto bodu malou poznámkou. Někteří lidé považují nabídku "konstruktivního dialogu" v základním prohlášení Charty 77 za pouhé csuptatio benevolentiae. Jakýpak dialog s tím, kdo ho principiálně odmítá... Tito lidé mohou mít v jednotlivých případech pravdu. Například výslech není formou dialogu, ale jeho pravým opakem. Dialog však není nic dílního. Je to obecný způsob, jak konflikty, odehrávající se v přítmí, přenášet do světla veřejnosti. Lze však namítnout: A co válka? To je konflikt par excellence - a odehrává se "ve světle veřejnosti". Avšak pozor: pro dnešní válku je typické /nebylo tomu tak vždy!/, že je jak brutálním pokusem o likvidaci protivníka, tak i vytvořením propagandistické bariéry, která ničí veřejnou sféru jako takovou. To je na moderní válce /a na moderním "míru" stejně nebezpečné, jako zbraně kromědného ničení. Dialog je metodou skutečného, ne fiktivního míru. /Stejně oprávněn lze říci, že jde boj - ale boj duchovní, v němž lze zakusit skutečnou proměnu./ Slovo "mír" je dnes tendenčním používáním zprofanováno jako mělčteré jiné. Chápeme-li jej jako dialog, ukazuje se okamžitě, že nemůže jít jen o dialog mocenských struktur, států a establishmentů. Běží o dialog celé mezinárodní veřejnosti - a to ovšem zahrnuje i struktury nevládní a necíviální. Jejich spojená solidarita není pouhým taktickým manévrelem, ale logickým důsledkem principu dialogu. Před každým občanským hnutím za lidská práva leží úkol trpělivě převádět konflikty mocenské vertikály /ti nahoru - ti dolu/ na horizontální rovinu dialogu. Tato horizontála pak přirozeně překračuje jakékoli "vertikální" hranice. To je jistě jedním z konstitutivních prvků občanského hnutí jako autentického společenství. Zdánlivě tohoto společenství je u mnoha signatářů Charty 77 velice silný, o to silnější, že je snad první toho druhu v životě. Svou autenticitu prokáže ovšem společenství Charty 77 v tom, bude-li místem, kde se zformují lidé schopní pracovat samostatně, z vlastní iniciativy. Myslím na politický typ, který potřebujeme: člověka - jak říkával Patočka - "nestřbeného", trpělivého, vytrvalého. Opak klasického typu revolucionáře, který se jen připravuje na svou velkou příležitost, kdy se postaví do čela rozvášněným davům. A ovšem opak neméně klasického typu lidí přihlížejících a vyčkávajících, ze kterých se pak ty davы rekrutují.

Vnějším rámcem naznačených nových šancí svobody jsem se záměrně nezabýval. Nepodcenují význam analýz tzv. objektivní situace, setrvačnosti politických struktur a otázky systémových změn. Z hlediska daného tématu je však považují za druhotné. Nešlo mi o analýzu padajících mask, ale o hledání lidské tváře za nimi.

"U M E L E C" ?

*****

Človek, napriek tomu, že k tejto spoločnosti, a rovescu života a myšlenia, ktoré táto spoločnosť propaguje, zaujímá antagonistické stanovisko, je touto spoločnosťou vychovávaný a taktiež nechtiac myslí a niekedy aj kona v termínoch s vysokosťou, ktoré táto spoločnosť po stáročia "zodoloslovali", čím sa podľa Šafaříka stávala schyzofrenickou. Ide o rozdrobenie podstaty človeka s jeho spoločenským vedomím, ktoré potom späť posobí na rozdrobenie samotnej podstaty, a človek nás dospieť k oddeleniu telesných a "duševných" potrieb. Tiaci si pripomenúť, ako bol napr. sex principiálne oddelovaný od "priádneho človeka." A je jasné, že prvým predpokladom k takému oddeleniu bolo spoločenské vedomie, v ktorom bol sex deformovaný chápany ako nutné zlo, a takéto chápanie sa niekedy dočalo aj do individuálneho vedomia človeka, ktoré sa preva preto dostávalo na inú platformu ako je podstata človeka. Že z takového násilného zaobchádzania s človekom a človeka so svojou podstatou vznikla naša spoločnosť, ktorá je chorá, je len prirodzeným dosledkom. Choroba sama o sebe nemusí byť pohromou, ak vieme ako ju liečiť. Ale naša spoločnosť má rakovinu. Podstatou rakoviny je to, že telo sa rastu nádoru vobeč nebráni a nevytvára žiadne protilátky, ale dokonca nádor využíva tým najlepším, čo z potravy získava. Rovnako ani naša spoločnosť si nie je vedomá svojej choroby, svojho schyzofrenického nádoru, a následaj ho využíva na úkor straty svojej identity s prírodou, ktorú v ďohľadnom čase zničí a seba a novu. Teda človek, ktorý túto chorobu spoznal a vie z čoho výplýva, musí si ešte uvedomiť, že aj sám je nakazený duševným morom, a jeho jediná výhoda oproti spoločnosti spočívá v tom, že o svojej chorobe vie, čím sa táto choroba potencionálne zoslabuje.

Ako sa dá prísť k poznaniu, že spoločnosť je chorá a my s ňou? Je prirodzené, že ak sme chceli spoznať a tým aj hodnotiť nejakú platformu - v tomto prípade ide o spoločnosť - museli sme sa dostať čo i len na chvíľu na inú platformu, z ktorej by sme tú prvú videli. Pokial ide o človeka a jeho spoločenskú schyzofréniu, existujú tu iba dve principiálne roviny: schyzofrénická a mimoschyzofrénická. Jednoducho sa dá povedať, že iba hoci aj minimálnym /čo sa týká času a rozsahu/ prežitkom mimoschyzofrénickej podstaty človeka, môžli sme spoznať jeho súčasný schyzofrénický stav. A tento prežitok podstaty mohol byť dosiahnutý kvalitným spracovaním umeleckého artefaktu, alebo mimoumeleckou skúsenosťou, čiže kvalitným spracovaním fénoménov psychických.

Vidime, že aj jedným aj druhým spôsobom sa dostávame k jedinému - k prežitku podstaty. Na otázku, prečo niekto potrebuje k dokonalému prežitku umenie, a prečo niekomu stačí vlastné vnútro, sa s určitou opatrivosťou dá povedať, že niekto je chorý viac, iný menej, ale možno tvrdiť, že artefakt pôsobi v človeku ako katalizátor. Je ďalej faktom, že kum orientálom stačia vlastné sily, evropaenia /viac postihnutí civilizáciou/ na dosiahnutie čistej existencie potrebujú umenie, LSD a pod. Je teda pravdou, že umenie je syntómom chorobného stavu, ale symptomom, ktorý tento stav neguje.

34

Pre dosiahnutie tejto čistej existencie je teda pre európane dôležité filozofické zhodnotenie existencie /pretože intuitívne, iracionálne chépanie bez myšlienja je v bežnom stave záťať iba utópiou/, kvalitné vnímanie artefaktu a kvalitné vnímanie okolia tým, že sa naučíme k nemu pristupovať ako k artefaktu. Teda svet vnímať ako umelcové či ľudové umenie /samozrejme nie v romantickom slova zmysle/. Význam umenia je teda v tom, že pomocou neho spozušme chorobu a jeho terapeutických, čiže psychodelických účinkoch.

Ked Lautreamont povedal, že umenie raz budú zabiť všetci, možno chcel povedať, že všetci raz budú tvoriť hmotateľné artefakty, čo je sice diskutabilné, ale možno raziť na myšlienky rozšírenie hraníc, do ktorých je teraz vtesnaný pojem "umelec". Ešte dosiaľ sa totiž pod pojmom umelc rozumie ľovek vytvárajúci viac-menej hmotné artefakty, ktoré sú potom poníkané publiku, čím sa nutne zaradia do ekonomických interakcií.

Bolo povedané, že umenie ako fenomén je aktívne ako katalizátor. Musíme však vidieť vzťah tvorca /čiže umelca/ - artefakt, a vzťah artefakt alebo prírodný fenomén-perceptor. Tvorca vytvára artefakt rým, že spracováva podnetu vonkajšie a vnútorné a samotný skt tvorby pôsobí ako katalizátor. Perceptor spracováva podnetu vonkajšieho artefaktu alebo prírodného fenoménu vo vzťahu a jeho vnútron, čím vytvára "nehmotný artefakt", ktorého vytvárenie pôsobí rovnako ako v predchádzajúcim prípade ako katalizátor pri dosahovaní čistého vedomia.

Napriek tomu, že podnety u tvorca a prijímateľa boli rozdielne, a že sa líšia aj ich produkty /v druhom prípade sa totiž hmotný artefakt nevytvoril, obidvaja ich spracúvajú vrcholne tvorivo - sú umelcomi úloha tvorca a kvalitného prijímateľa sa dostala na spoločnú rovinu. Prijímateľ, napriek tomu, že sa mu prisudzovala iba úloha konzumenta sa stáva principiálne rovnakým tvorcom, ako tvorca v doterajšom chépaní. Nevytvára hmotný artefakt, ale duchovný.

Rozdiel medzi umelcom a neumelcom bol doteľa daný hmotou prezentáciou. Akokoľvek sa zdá byť takéto delenie praktické, jeho logika je neudržateľná. Keď chceme uznať jedine kvalitatívne delenie ľudí /ktoré samozrejme vyplývá v tomto prípade viac z "vnútra" ako z hmotnej prezentácie/, rozdiel medzi umelcom a neumelcom je druh jedine tým, či má ľovek kvalitné /teda umelcové/ vnímanie sveta alebo nie.

Ja som vyššie citovanú vetu Lautreamontovu pochopil, alebo lepšie povedané pretvárvam na tvrdenie, že každý bude /alebo je/ potenciálnym umelcom, či už vytvára hmotný artefakt alebo nie, pretože umenie je - ako na to prišli už surrealisti, keď sa pokúšali zaradiť surrealistickú aktivity do vymedzeného rámcu - umenie je /a umelcová aktivita tiež/ pravovšetkým POSTOJOM k sieti a existencii v ňom. Z môjkeho hľadiska kvalitným postojom. A z pozície postoju je vytváranie artefaktu principiálne indiferentné. Pretože umenie sa dá niesť vytvárať, ale čo je podstatnejšie, aj žiť.

Aby nedošlo k mylu, nenení na myšlienky pojmom "žiť umením", čo je vlastne iba označenie života, ktorý sa formou hobby zaberá umením, ale pojmom "žiť umenie", so znamením, že život sa stotožní s umením. Klima povedal, že tento svet nestojí za to, aby sme ho brali vážne. Z minulosti poznáme napr. surrealistov alebo patafyzikov, ktorí okrem iných aktivít, svet n-

boli včasne a napriek tomu, alebo Preto ľia mohol poskytnúť prežitek, akého nie sú schopní zastavovať tzw. sierozného životného postoja, alebo tzw. materialisti. Je vaujíavé, že materialisti hovoria o "objektívnej existencii" nejakého fenoménu iba preto, že je vniatateľný zmyslami, alebo uchopiteľný logikou /samozrejme ich obmedzenou logikou/. Všetko, co sa takému ponímaniu vymika, čo "nevidíme", neexistuje. Či už ide o transcedentálno alebo iracionálno. Pre nich sú pojmy vidieť a existovať totičné. Je preto logické, že človek, ktorý tvrdí, že existuje aj to, čo nevidíme, alebo logikou neuchopíme, je považovaný za neseriezného voľnomyšlenkára. "Seriózny" v ich konceptii sveta pomáha aj to, že jeho správnosť sa dá empiricky dokázať. Napríklad to, že vlastnenie materiálnych statkov ulahčuje život. Kdo má auto, nemusi chodiť peši - teda auto ulahčuje život. Je však evidentné, že auto život neulahčuje. Ale robi ho iným! Ulahčovať môže maximálne pohyb. A fyzikálny pohyb predsa ešte nie je životom! A potom ľahčí život, tzn. fyzicky menej namáhavý považujú za lepší, prijateľnejší, čiže kvalitnejší. To je teda seriozne chápanie života, ktoré nám spoločnosť ponúka. Tak se má bráť život vážne. A nikomu nevadí, že tento vážny život je iba jednou zastrenou ekonomickej transakciou, založenou na biologickej podklade. Niekoľko s týmto tvrdením súhlasia aj zastáncovia vážneho života a hovoria, že žiadny iný život niemôže existovať, pretože okrem ekonomických vzťahov /marxisti/ je všetko ostatné ďruhoradé. Podložia toto tvrdenie ďálepiacou, a sme zase v blučnom kruhu.

Niektoči však vyzdvihujú tzw. citovú oblasť - okrem sperverzneného citu, či lásky k vlasti sú to ešte kadejaké morálne povinnosti, materinská láska, úcta k ženám, zaľúbenie v detoch s pestovanie učľachtilých umení. Príton sú však ešte obmedzenejší ako ekonomovia, pretože nevidia, že za všetkými týmito povznášajúcimi citmi sa skryva obyčajná transakcia. Večno už nie ekonomicobiologická, ale rozhodne bioekonomicická.

Obidve tieto skupiny sa však okamžite zjednotia, pokial ide o odsúdenie ľudí, ktorí sú natočko bezcharakterní /čítaj: tak málo ekonomicky viazaní/, že neberú život vážne, že chce žiť umenie. Tento pojem je vlastne v spoločenských súvislostech ekvivalentom Klimovho výroku: "Tento svet nestojí za to, aby sme ho brali vážne".

Sú tu teda dva životy: vážny, ktorý je bioekonomiccou transakciou, a nevážny, ktorý je vyššou existenciou, málo závislou na ekonomických /užitkových/ vzťahoch. Dôležitcu skutečnosťou v tomto živote je HRA, ktorá nás vyvádzza zo zájatia, a pomocou umenia zistujeme kam.

Umenie je vymykanie sa transakcií. Ak teda existuje nejaká činnosť, ponocou ktorej sa tejto transakcii vymykáme je vlastne umením.

To znamená, že na rozdiel od tradičného chápania umenia ako výroby artefaktu, považujem za umenie akúkolvek aktivitu, to zn. činnosť alebo nečinnosť, ktorá pomáha dosťať sa človeku zo zájatia ekonomicko-biologických transakcií k vyššej existencii. A umelec je človek, ktorý takúto aktivitu uvedomele ale aj neuvedomele prevéde - žije nou.

POKIAL bolo umenie v prvom rade imitovaním, umele sa snažil o to, aby bol príjmený. Šlo totiž o to, že bol remeselníkom, a plody remesla sa dajú pomerne objektívne hodnotiť. Keď však

tvorce prestava imitovat, vystupuje do pozadí v rámci dielo-umelec, tvorba prestava byť renesančná, stává sa kultúrnu a hodnotenie je výsostne subjektivisticke, estetické a preto kvalitné.

* * *

BUDÉ RELIGIÓZNÍ MĚBO

*****

"Vyvolení jsou ti, pro něž krásné věci znamenají jen krásu."

Cesar Milos

"V sousedním pokoji hleděl Roteau na plátno, celé bílé, do jehož středu vešel Jonáš valice s ohromnými písňovými slova, která se sice daleko rozseznat, ale o nichž člověk nevěděl, měli je čist Jeam sín nebo Jeam s véní."

Albert Camus

Je to snad legendis, ale zní takto: když Andy Warhol ve svých začátcích nevěděl, co by mohl malovat, zeptal se ho jeho přítelkyně: Andy, co máš nejradší? - Períze, odpověděl Warhol. - Troč teda nemaluješ períze?

Před mnoha lety. David Němcov, u něhož by pozorný i věk rozpoznał popravu mnohé souvislosti právě s popartem, měl tujuje períze. Svoje obrazy rozdával. Ani to není přesné. Jeho obrazy si běru ti, kterým se líbí.

Já to posun ve vědomí lidských bytostí, který by neměl být přehlíčnut. Nanápadně se objevil člověk, který odmítl buržázní kapitelistický statut výrobce umění, odmítl roli posledních živnostníků v zglajchealtovaném nezdravě uspořádaném světě. Je pouze oslovitel.

Napjatá tvář, bledá, klidná gesta. Tvář, průsvitná a pod věž viditelná žarlatové pulzující žilky. Pouze pro pozorného nahlížeče. Zoufalé volání po dorozumění s druhými lidmi - natolik suverénní, že je v něm zoufalství dokonale skryto.

Nakupení věcí v Davidových asaublázkách má pesunutý smysl proti někdejším popartistům. U nich bylo přede vším nelodnotičstvím, nerozličujícím prvkem - chladným nekomentujícím ponikazem na svět, v němž se pohybovali. U Davida, jakkoliv by se dál vyslovovat stvěné formální body, jde o něco bytostrějiného: o uchopení světa věcí s láskou, která je vysvobozuje z anonymity, neužitečnosti a zapomněti a cítívá je v nové řetěz. To je styl Davidova zářivého kolortismu, který nesčetnou množstvím překrývajících se svéjí lehkosti jakoby upomínal na Pollocka a lepší z tašietů.

Když se David podílel na obléčení hudebníků pro vydání skupiny DG 307 v roce 1975, samozřejmostí využíval sáčotiny z odpadkových košů ve své domácnosti. Vášni pro členy skupiny náhrdelníky z cigaretových vnglišů, kramborových odpadků apod. Ale oni tehdy raměly šokantní, odpudivé charakter. Toj dotykem Davidových rukou vznikaly ze všeck těchto zavržených

věci a odpadku všeči brutálně kráané výtvory.

Od jeho nejrannějších věci z doby asi před pěti lety - které nijak nenesou stopy začátečnického tápání - můžeme u Davida sžádat dodnes najít celý rejstřík výrazových možností neformální linie tzv. moderního malířství. Jakoby si, tehdy ještě chlapec a dneska teprve mladý muž - po svém ohledávání celou mohutnou rozlohu světového umění. Ale důležité je, že te nebyly nikdy stopy epigonství nebo nezávislosti na někom. S lehkostí toho, pro něhož jsou problémy stylu, návaznosti a originality naprostě malicherné, je předchůdecem nové generace, která, doufejme, se místo hnidošského ustaraného pachtění za pomyslnou originálitou bude zabývat už jenom jediným: tvorbením.

Jakýkoliv způsob vyjádření. Naprostá svoboda pobytování ve světě umění, kde konvence dosud svazují tak mnohé, kteří se k tvorbě dostali z druhé strany, skrze estetická a teoretická omezení, co je možné a co není, dovedla Davida nakonec i do ansámlu DG 307, s kterým se podílel na realizaci koncertu *Dar stínu /1979/*. Ostatně se zdá, že Zajíčkův dotecký, který pomohl osvobodit ukryté tvůrčí síly v tak mnoha lidech, byl oslovující i pro Davida.

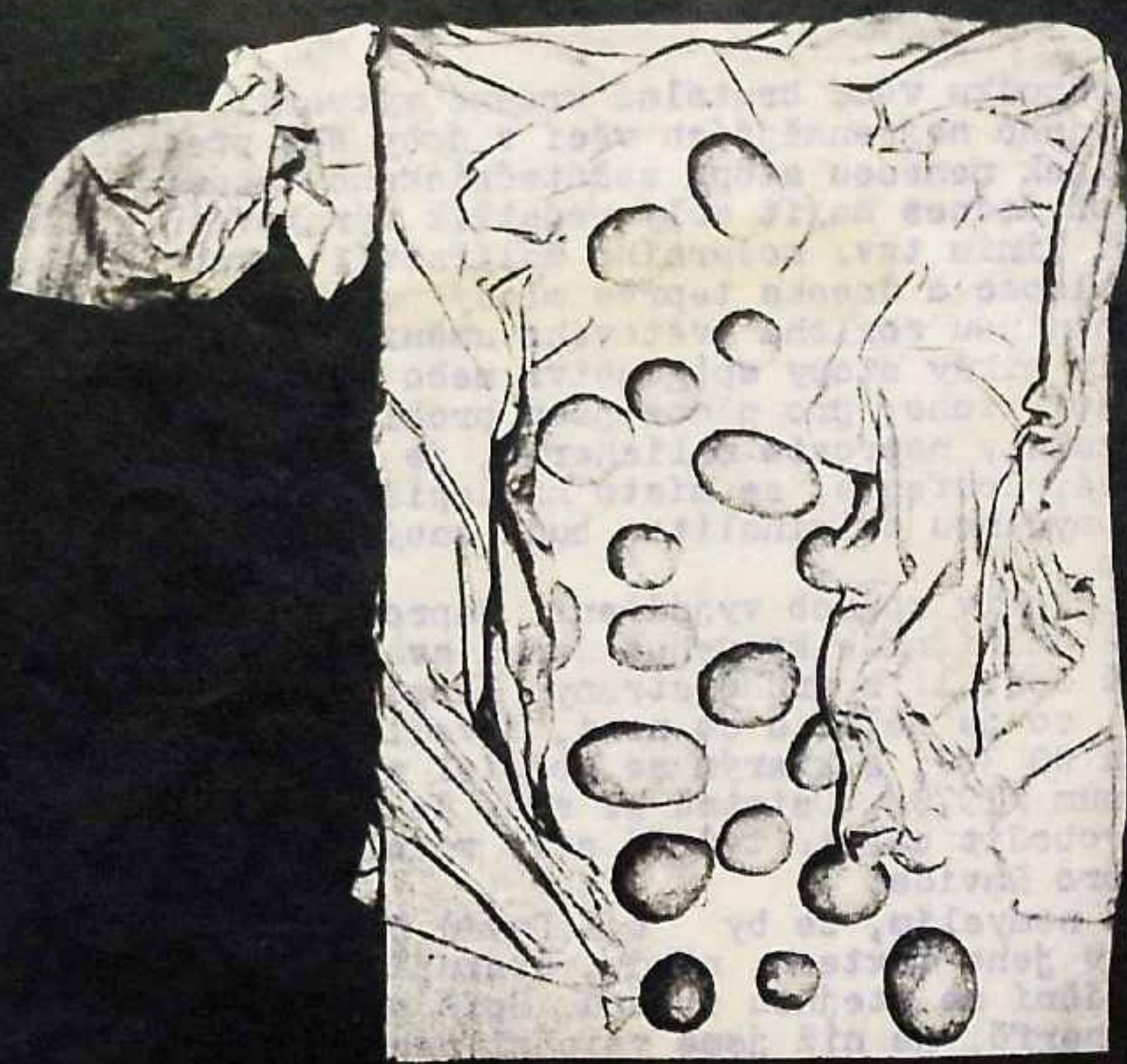
Tím nemyslím, že by byl David Zajíčkovým nehleděm - i když se v jeho textech, někdy, ukazují stejné problémy. Není to ani naladění na stejnou strunu. Spiš součást skordu, který na Aeolově harfě, na niž jsme všechni napjati, rozechvívá vítr, který ví, co chee.

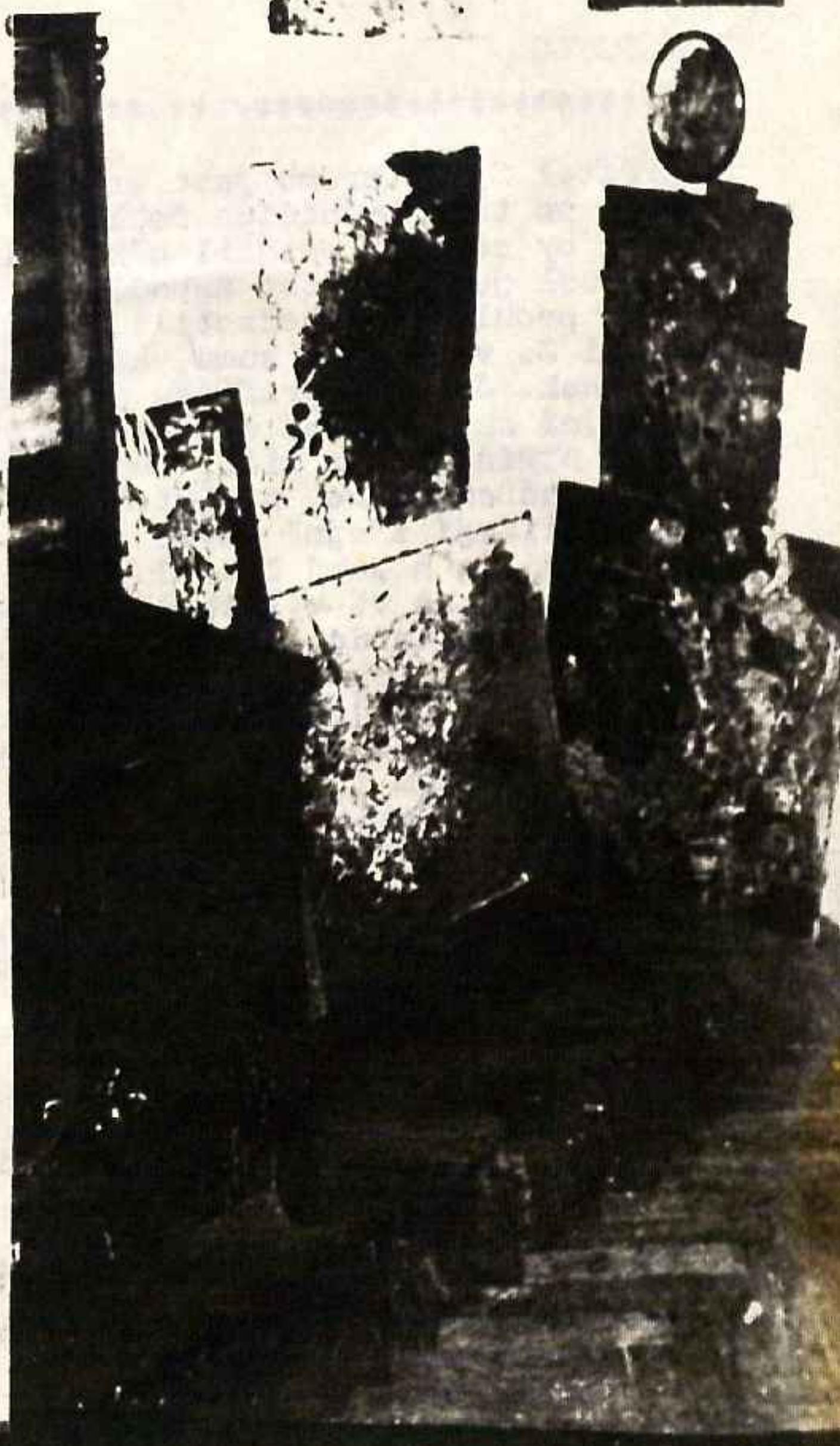
Jako Davidovi srůstají věci a zlomky věci zalité barevnou hmotou, tak mu srůstají slova v jeho textech. Naposledy to tak organicky dělala v českém písemnictví Věra Linhartová. Ale stejně tak, jako nechává slova splývat, rozpojuje je a opouští části slov v zoufalém osamocení. Kyvadlo, na němž je David zavěšen, osciluje pomalu, těžkopádně a stále mezi vydancostí se a nabídkou komunikace - a zahalováním, ukryváním a cudnosti až chorobnou. Ukrýván a přitom chtějící být rozpoznán.

Tolik samoty a tolik citlivosti. S takovým napětím žít. I jiní žijí s takovým napětím, ale maskují to tím, že přikládají důležitost tvorbě. David však dokáže i o její bezvýchodnosti, o bezvýchodnosti a beznadějnosti umění. Kdekoli jinde bych mluvil o osvěbezující moci umění, ale u něho si to netroufám. "Umění neexistuje. Snad někde v jeskyni v pralese. Kdyby bylo uviděno, přestalo by být uměním", to jsou kousky jednoho Davídova textu.

Ale proč se tedy přesto pokouší? Dokud se bude zachvívat membrána světa, dotud do ní budou Davidové bušit. Ve snaze prorazit ji, budou ji rozechvívat tím více. Pro toho, kdo nemůže spáchat sebevráždu, zbývá jenom činnost, kterou někteří označují jako umění, a jiní, ti, kteří jsou dál, jako David, už ani tak ne. "O ano, souhlasím, umění je soužení, je soužení na nejvyšší míru, soužení nezměřitelné", říká Linhartová v Domě daleko. Podivným a krásným způsobem se u Davida Němce znovu otevírají existenciální otázky, které si české umění kladlo na začátku šedesátých let. Otevírají se jako rána, která se nezacelí, protože svět do ní ustavičně bude sypat sůl.

Hluboce nešťastné Davidova výpověď je očistná a osvobožující; jestliže on, který vidí dál a bloub než my, to vydrží, i my to vydržíme, dá-li Bůh.

To, že pokračuje v tom, co dělal, ačkoliv tomu nepřiléhalo důležitost ani význam, není podvod, ale nejdůležitější tvářem umění, které se netýká jenom Davida. Transcendentální tvářem umění, v němž, koneckonců, i ten nejosamšlejší je skrze svou samotu svázán s ostatními osamělci:

"BLÍČEK POZVOLNA ODCHÁZÍ A NOTUJE:
toto vyobrazení dle touhy smířit
a zatím pravdu po přítomném
ději stisket zkouší
kolotoč ženské žrádlo
DHOZT: podpora pro tebe BLÍČKU"

červenec 1979

MAGOR

* * *

IKLO NEDYLO

Vlastimil Trešňák

† †

Přítel Z., kterému jsem před časem daroval tři své grafiky, si po třech měsících pekl, že obrázky už prohlédnute, a že by se jimi potěšil někdo jiný.

Zanechal je do malého západlčího krámku, Antikvariátu. Tam graficky prohlídl, ohodnotili, přijuli, trošku přišili cenu a přičili Z. vyplatili sumu, které jsme ještě ten den brazeni hřebínek. Jedna z grafíček putovala z nákupního oddělení do výkladní skříně. Tak už ta v takové Antikvě chodí. Kolem výkladní skříně chodí lidé, zantavují se, a prohlížejí obrázky a peněženky. No, a někteří krom obrázků, signatur a peněženky prohlížejí zřejmě navíc jukyse "seznam", jelikož.....

Jelikož za nějaký čas vlnupli do prodejny dva s tím, že mají udání, že se ve výloze děje provokace, a ať to okamžitě zmizí, a kdo že to do Antikvariátu přitáhl, a co a jak? Obrázky dvou dalších osob, které se provinily podobně. Totiž tím, že nabídli prodejně ke koupi grafiky malířů, kteří čirou náhodou byli rovněž na onom "seznamku". Jeden pod písmenem "N", druhý pod písmenem "L".

No dobrá, viset nebude. Ať visí jiní.

Stali jsme se pionýry nového uměleckého směru - Nepověšení. Chtěli jsme původně napsat povídání o neoficiálních výstavách, které se poslední léta rozlézají po Praze jako zhoubný nádor. Této epizody jsem použil pouze k tomu, k čemu skoken na lyžích rozjezdového mistku.

Motto: „... prosím vás,
jak vypadá umění
poraženého lidu?

Motto jsem si vydával z pamětní knihy k výstavě Umění vítězného lidu. - dílo jen U.V.L. Na podobné výstavy chodím z nějaké utějené perverznosti. Stejně jako si prohlédám strojem psané mičečky strojní snízkou novinek československých spisovatelů.

Ale zpět k motto. Rád bych pamu U.V.L. odpověděl, a měli by zájem, s radostí ho na expozici někoho z "poražených" zavedl.

Kam?

Jestliže Paříž má svůj Louvre, Leningrad Ermitáž a New York své Guggenheim Museum, pak srdce Evropy, caput regni, má podobných svatostánků nespocet. Ať už je to sklepní patě kdešší u Vltavy, podkroví karlovarského cinčáku nebo zahrádky na druhém konci města. Tak jak se hlavní město socialistického státu ke konci dvacátého století sluší a patří. Pravda, tyto výstavní prostory nemají takovou publicitu jako ty výše jmenované, takže se neinformovanosti pana K.Y. ani nedivím. Nemají ani státní dotace, ani svou tiskárnu a jen těžko by se té které výstavě dělala reklama v tisku či televizi. A snad právě proto jsou daleko více navštěvovány než výstavy U.V.L. A rovněž podá nebezpečí, že by si někdo přijel prohlédnout výstavu z buldozerem, jako u sousedů. Předtím jen nešel crounat se zemí barák, kde se v podkroví krčí výstavka někoho z "poražených", a kde v přizemí bydlí domovní důvěrník.

Představoval jsem si vždycky, že otevřít a vést galerii je nad lidské síly. Ale není to tak. Byl jsem vystrašen řetou knihy A. Volarda: Vzpomínám na obchodníka z obrezy. Skřípal jsem zuby nad výslochem o nevšimavosti společnosti k malířům, jejichž jména vyslovujeme s úctou a francouzským přízvukem.

Ale impresionisté to opravdu neměli lehké. O nějakých výstavách se ze začátku vůbec nedalo mluvit. Jediný způsob, jak vystavit své práce a seznámit s nimi veřejnost, bylo pověsit je do výkladních skříní malých, zapadlých krámků, kolem nichž procházeli lidé, zastavovali se, nebo pohoršeně přidali do kruhu. Těžké, opravdu těžké. A zatím ve štukovaných sálech Luccaburského muzea vystavovali Jules Lefebvre a jemu podobní. Ještě v roce 1900 když prezident Francouzské republiky chtěl navštívit expozici impresionistů, rozkročil se ve dveřích starý, podivinský profesurek jakési umělecké školy a křičeli "Sem nechoďte, pane prezidente, zde je hanba Francie!" Ale to vše je za námi. V loňském a začátkem letošního století, a když tak procházím současnými vítěznými výstavami /podivinský profesurek nikde/, marně se mi vybaví futuristický manifest z roku 1909. Hladyně jeho poslední, desátý bod: "Chceme demolovat galerie, knihovny, potírat moralismus, feminismus a všechny oportunistické a utilitární zbabělosti!"

A hle pouhé slovo nese plody! Rozhlédněme se!

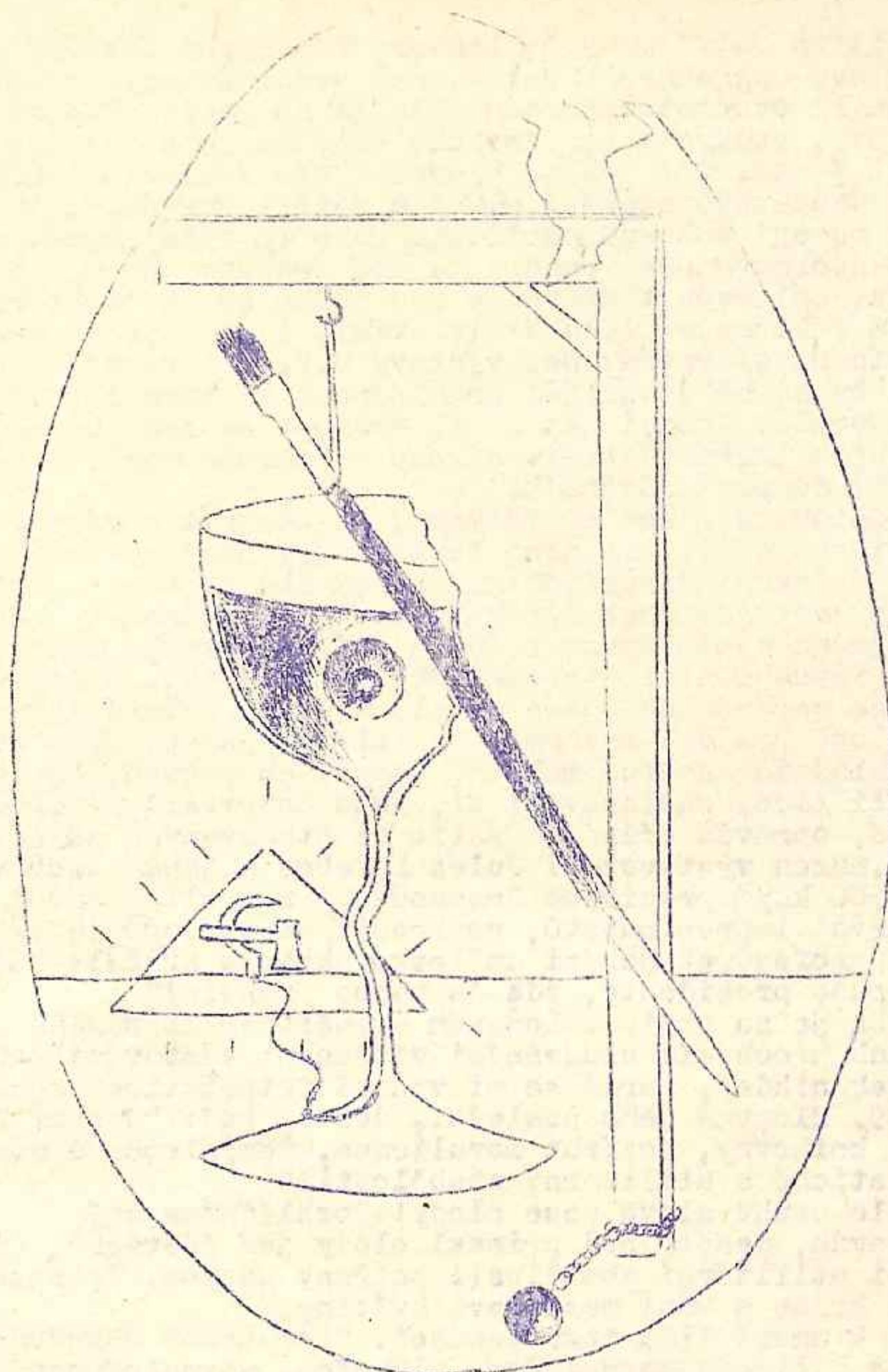
/Pravda, desátý bod přinesl plody jen částečně. Oportunistické ani utilitární zbabělosti potřeny nejsou. Ty rozkvétly v nevidané krásce a vůni masožravé květiny./ Ale zpět k umění lidu "poraženého". "Poražené" nahrávací studio potřebuje k životu magnetofon, mikrofon, magnetofonové pásky a minimálně napětí 120 voltů. "Poražené" galerie? Pohá, kladivo a pár hřebíčků!

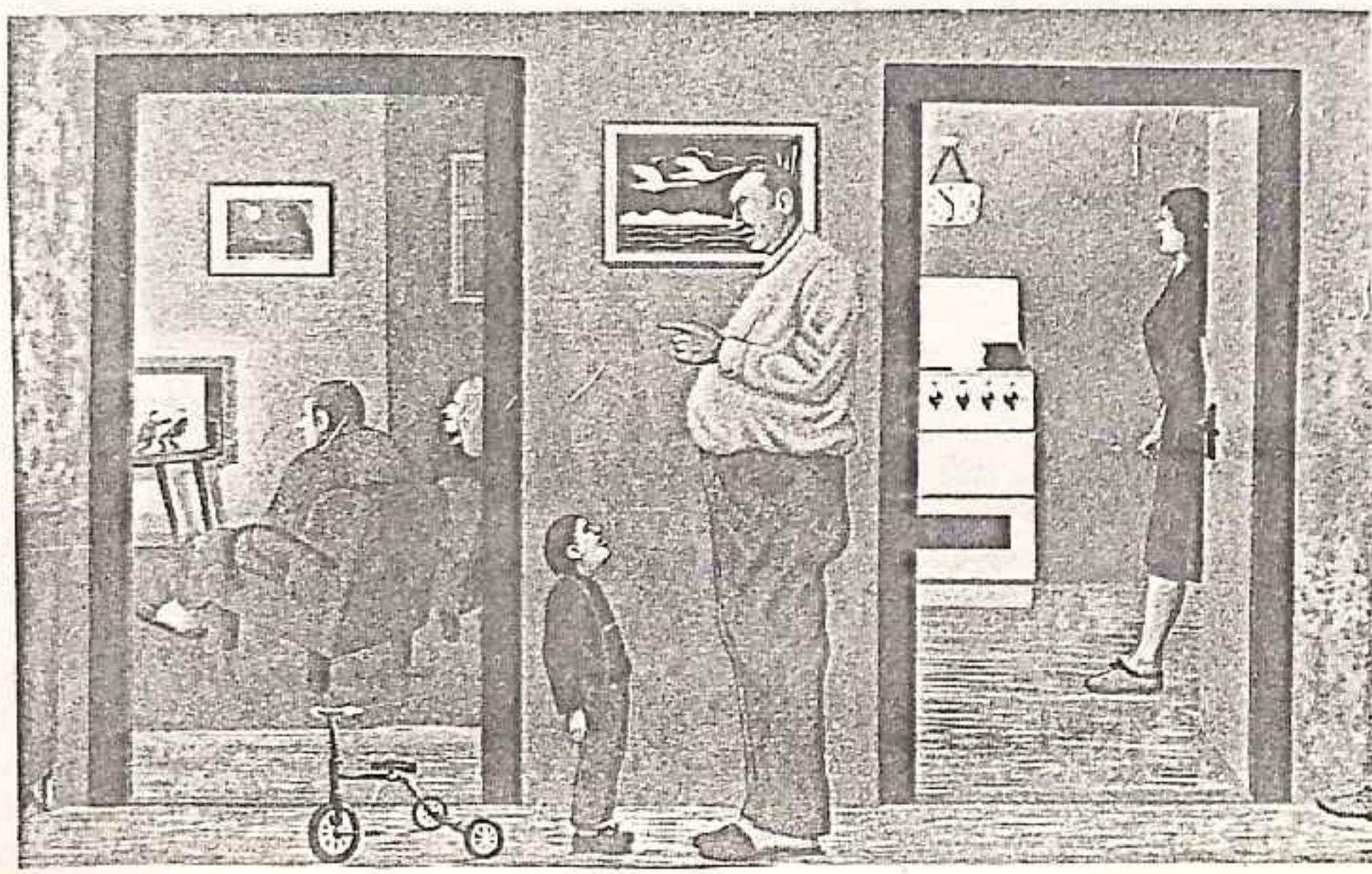
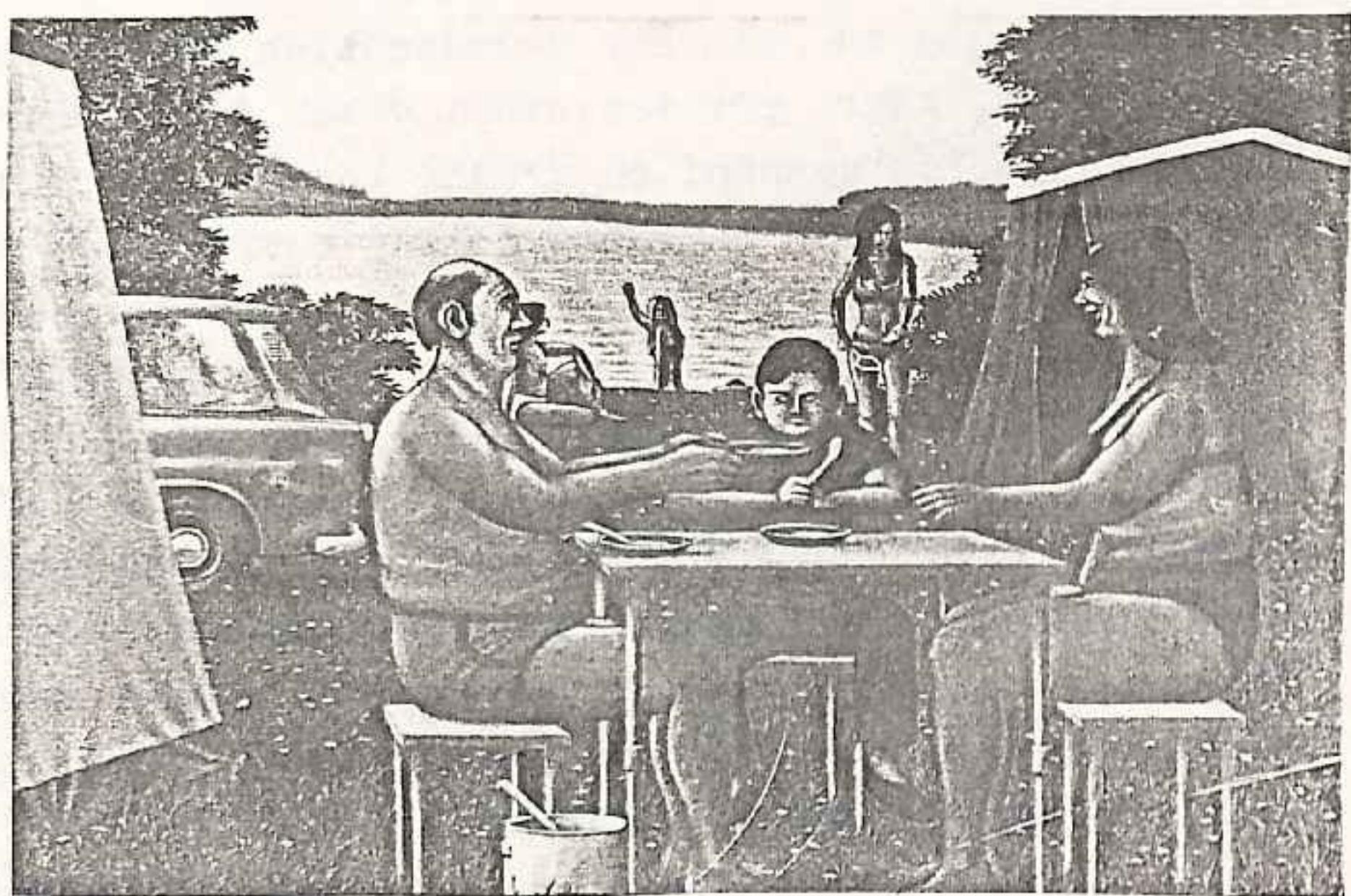
Měl bych vlastně hovořit o důležitosti těchto galerií, jako o jediné možnosti konfrontace, o tom, že žíznící karavaňa projde občas bránou cíazy. Měl bych pohovořit o tom, že tyto výstavy... ale nebudu!

Přijďte se podívat. Na obrazy, grafiku, koláže, fotografie, plastiky.

Jediné na co neprávem zapomínáme, je výstavy známek poražených státníků. Budu na to myslit.

"Sem nechoďte, pane prezidente, zde je hanba Francie!"

FOTOGRAFIE JANA ŠAFRÁNKA

*****

Jakmile se fotografie stala tak uměleckou, že nabyla schopnosti pravou povahu skutečnosti zastírat, mohl nastoupit malíř Jan Šafránek, aby zdánlivě fotografickou cestou ukazoval a odhaloval, co je pod tímto povrchem.

Jeho rané obrazy při vší své groteskní zrůdnosti v něčem přece jen připomínají naivní malířství. Svět je v nich nemilosrdně zpodoben jako zhovadilý spektákl, nemyslné a absurdní hemžení, ať se jedná o bufetáky stojící u svých stolků nebo o rodinku na nedělní vycházce.

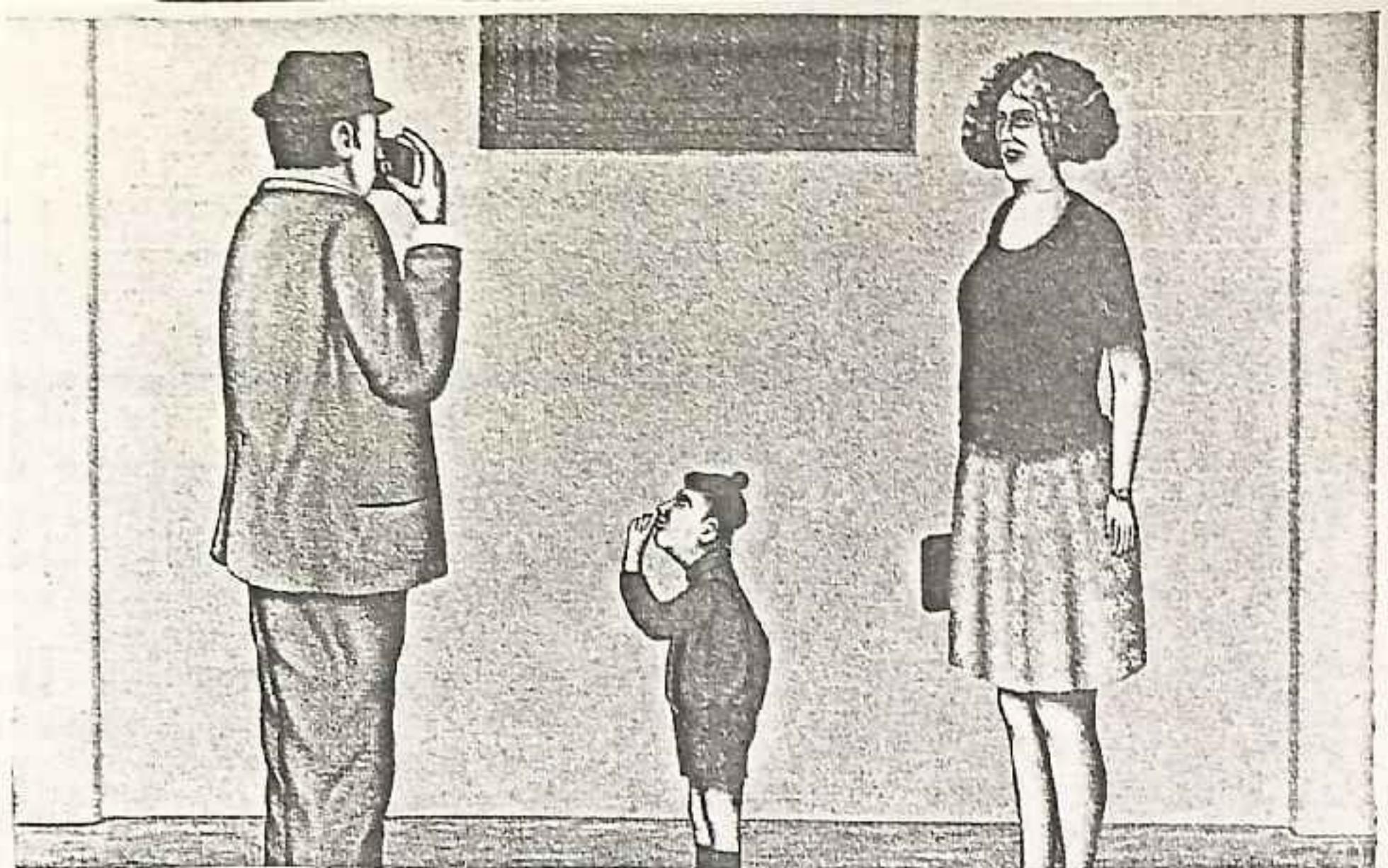
Ale zhruba od poloviny sedmdesátých let začíná Šafránek sérii obrazů, které při zachování všech dříve zmíněných rysů posouvají jejich vyznění od zrůdné komiky bliž k tragicmu. Jsou to obrazy často naplněné modravým přísvitem televizní obrazovky, tlumenými světly kina, do něhož přichází Pozdní návštěvník nebo zlověstně barevným svitem kanceláře vyšetřovatele v obraze Výslech. Souběžně s tím, jak vzduch, který dýcháme, přestává být dýchatelným, stávají se Šafránkovy obrazy, zdánlivě pořád stejně ironické, sarkastické a hlavně pořád nezúčastněné a odtažité - mrázivou výpovědí o děsu ze situace, v níž jsme, kterou podobnými - i když nemalířskými - prostředky popsal např. Andy Warhol svými sítotisky nebo Ira Lewin ve Stratfordských paničkách.

A hlavně si nenam louvejme, že figury na Šafránkových obrazech jsou jenom měšťáci, nebo steblišmentáci, nebo prostě jiní lidé, a že se nás to, co Šafránek maluje, vlastně netýká. Anebo myslíte si o tom co chcete. Svůj portrét od Šafránka jsem viděl.

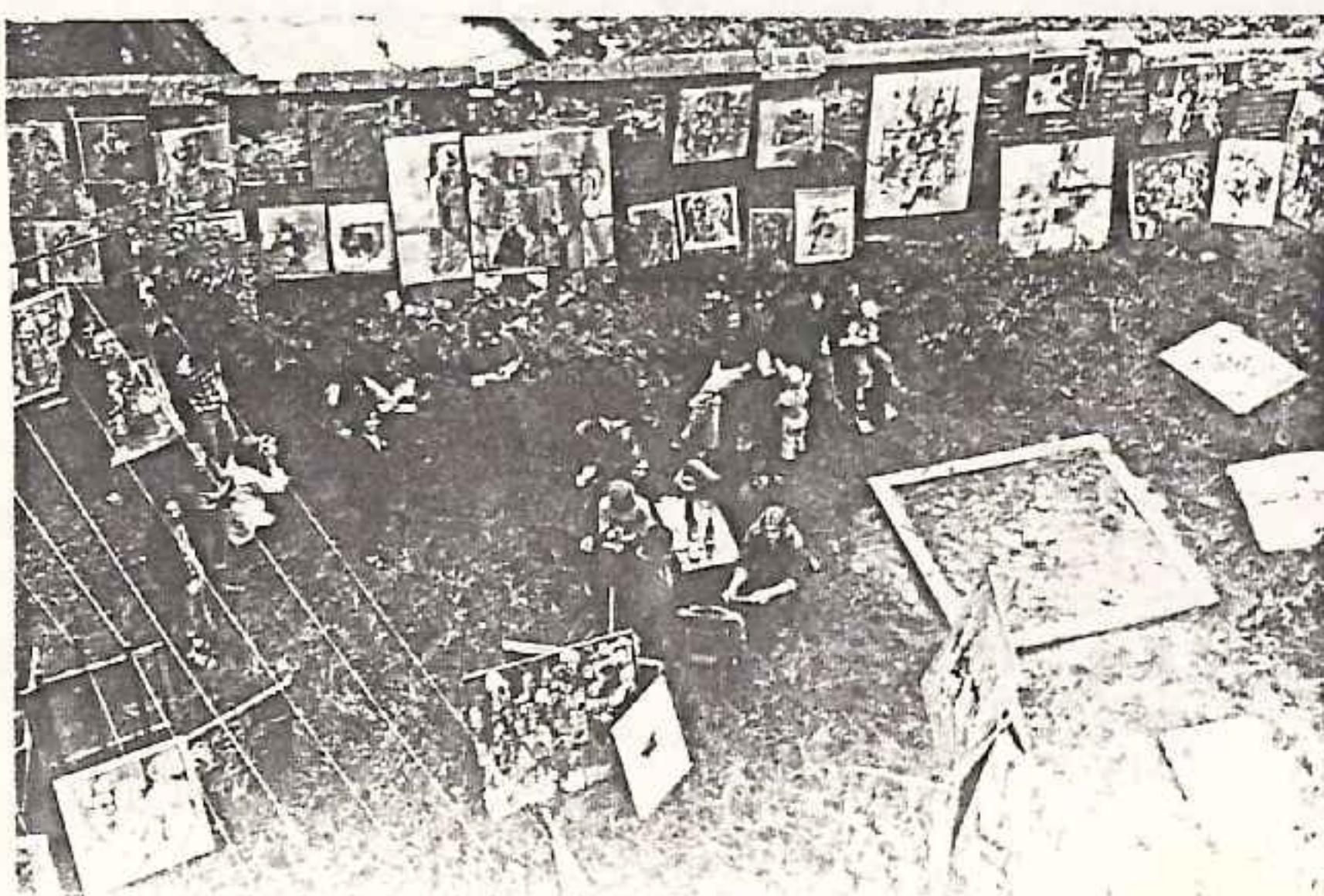
21.11.1979

M.

* * *

výstava v Olomouci

VÝSTAVA V OLOMOUCI

*****

25. srpna se konala v Olomouci výstava obrazů na dvoře při ateliéru Václava Stratila. Původně byla zamýšlena jako konfrontační setkání několika výtvarných názorů, ale nakonec se z konfrontace vzhledem ke krátkému času zorganizování stala jen samostatná výstava výtvarníka, který průběh zajistil na dvoře činžovního domu, kde ve sklepni prostoře tvoří a bydlí. Podle vyjádření Václava Stratila přesto omezené návštěrové setkání proběhlo v dobré atmosféře. Dvorek s oprýskanými zdmi a trávník s dětským pískovištěm poskytl prostor nejen přímému a bezprostřednímu kontaktu diváka s obrazem, ale i volnému setkání lidí mezi sebou, kterému nebyl na překážku ani déšť, jenž výstavu provázel. Nepřízeň počasí, nesvědčící zrovna výstavování pod širým nebem, dodala naopak neplánovaný inspirativní impuls. Obrazy, které byly zavěšené na zdech, na prázdných šnůrách nebo volně rozmištěné na travnatém prostranství, nabídly děastníkům ztělesnění barvami, měnícími se liniemi a tvary nové tvořivé skutečnosti. Přírodou ovlivněné výtvarné kreace předvedly zúčastněným nevšední zážitek moderních výtvarných zákonitostí. Nejen ale výstava, i samo setkání lidí se postaralo o bezprostřední příteleckou náladu na dvorku. Vernisáž zahájil posílený notnou dávkou rumu po ránu Hubaba Band, jehož základní obsazení tvořili Václav Stratil s jeho kamarádem hrou na čelo a kytaru. V krátkém čase se připojili další členové skupiny na různé předměty a pavlače činžáku nad dvorkem měli k tajnému pozorování ze záclonami i akustický zážitek. Na jejich adresu se ale musí přiznat, že vyhověli písenné žádosti o jednodenní toleranci na dvorku, kterou pořadatel vyvěsil na chodbě domu. Jeden nájemník dokonce sestoupil se svou rodinou se na výstavu podívat. Poříbil i fotografie brané na dvorek seshora, které Václavu Stratilovi věnoval. S překvapením musíme sdělit, že se jednalo o funkcionáře komunistické strany, a už jen z toho důvodu lze konstatovat, že neformální setkání výtvarného umění s divákem proběhlo opravdu v nevřícně dobré atmosféře. Nakonec sdělení pořadatele výstavy, že na jaře chce pořádat podobnou akci, ale už se zamýšlenou konfrontací s jinými výtvarníky. Kdo tedy chce vystavit své obrazy, kresby a jiné artefakty, může se dovéďet podrobnosti na adresu: Václav Stratil, Práskova 1, Olomouc. Žádné výtvarné názory a ani množství nebude omezeno!

* * *

42

ŽPŘÁVA O ČINOSTI KŘÍŽOVNICKÉ ŠKOLY

I kdybych napsal jen o Křížovnické škole,^{3/} ale o konkrétiiv v současném pražském výtvarném životě, vtebráníl bych se návratu k přelomu padesátých a šedesátých let; pro moji generaci je tekdejší nástup skupiny mladých malířů, invádících na pražské fórum a bezohlednou a téměř mystickou ortodoxií myšlenkovy materiálové malby bodem, od něhož se mnoho dětuje, alespoň u jisté skupiny lidí, jeansé vědomí tehdy, co je moderní umělec a moderní umění. Nevzpomínám na takdejší dobu jen proto, že část současných členů KS - Sion, Napralka a Štokař - patřila tenkrát před desetiletím k protagonistům zářivného proudu, označitelného jako materiálová abstrakce s postapokalyptickými vlivy; znokou závažnější je podobnost atmosféry tehdejších let s atmosférou současnosti - a hluboce rozdíl mezi tím, jak se na situaci reagovalo tenkrát a jak s ní reagujeme dnes.

Na Zbyněkovi Sionovi, malíři, který se zdánlivě nejméně proměnil - protože dodnes trvá na svých duchovních východisech a ani formálně neprošel ve své malbě prudkými zvraty, se to dě demonstrovat průkazně. Tehdy maloval Reku Stýx, Apokalyptické kobylinky, o něco později Goga a Magoga, Hvězdu zvanou Polyněk. Se vší důslednosti vyjadřoval svým postoje a svými obrazy pacit z doby, která sama o sobě možná byla spíš fráskou než dobou věžnou, ale pro všechny, kdo se tak čí onak živí v umění, byla doba ohrožení: ohrožení svobodné tvorby a postoje umělce, kterému je se vši věhavencí bráněno v publikování, informování, tvorbě, prostě ve všem. Dnes, po deseti letech, je situace v Praze nápadně podobná. Ale něco se radikálně změnilo: postoje umělců k době. Zbyněk Sion opět maluje obraz Apokalypy - ale apokalyptické příšery na jeho braze nejsou ze světa starých mýtů - je to Jindra Frolíčka a Otakar Slavík^{4/} - dva Sionovi přátelé z Křížovnické školy. Na přelomu padesátých a šedesátých let se tehdejší Somráci /umělecké sdružení, kam patřil i Sion/ utíkali k introvertním mystickým spekulacím, které vedly ve výrezivu až k částečné renesanci barokního pojetí a tvořivosti. Dnes se čelí vnějšímu tlaku opět exaltací - ale exaltací vnější, která se díky nadšácky označit jako hysterie. Ale hysterie - alespoň tuto zkušenosť členův Křížovnické školy za deset let její existence učinili - je vůbec lepší než uzavřenosť.

Uzavřenosť se z Křížovnické školy vyloučila dvojím způsobem: jednak institucionálně a jednak povahou místa, kde se KS převážně schází - hospodou. Osoby, kdy Křížovnická škola vznikla, je třeba v jejím pojmenování klást důraz na druhé slovo: škola. KS nebyla a není ortodoxní uměleckou skupinou, spjatou společným uměleckým programem. S podobnými uměleckými sáruženími jsou v Čechách /jako ostatně i jinde, vzpomínám příkladem na okruh Andě Bretona/ špatné zkušenosti. Křížovnická škola je školou pro lidi do určité míry shodného životního postoja. Proto jsou v ní dnes i lidé, kteří nikdy nechodili do dnes již zaniklé hospody U Křížovníků na Starém městě v Praze, kde KS v první polovině šedesátých let vznikla. Po zavření této hospody žila KS několik let "v diaspoře".^{5/} K její renesanci došlo v roce 1969 v hospodě U zlatého soudku.^{6/} Pro Křížovnickou

školu je prostředí hospody nejméně důležitým stimulátorem její činnosti. V Praze /stejně jako jinde v Evropě/ je silně zakotvena tradice uměleckých kaváren, kde se sdružovali a byli tolerováni umělci jako v podstatě uzavřená skupina zvláštních lidí. Církev kavárně, kde se vytvářejí nechybná pouze mezi sebou komunikující společenství, je hospoda otevřenou strukturou, v níž je ~~zakladáno~~ budováno nepředvídatelné. Nikoliv tolerování výlučnosti umělce v okolním "prostém světě" ze strany hospodského – ale neustálý boj o existenci uprostřed v podstatě nepřátelského prostředí. KŠ nebyla oblíbená ani u Křižovníků, kde vznikla, a půtky s hospodským Fandou U zlatého soudku daly název kollektivní hře Fando nezlob se.

Autory hry jsou pravděpodobně Karel Nepraš a Eugen Brückius, ale výběr na tom nezáleží. Podstatným povahovým rysem Křižovnické školy je neustálé společné spontánní vymýšlení nápadů, z nichž je realizována nepatrná část a to ještě způsobem, který předem vylučuje jejich označení za event, akci, happening apod. Věta "Fando, nezlob se", adresovaná hospodskému U zlatého soudku, souzní s názvem oblíbené čítské hry Člověče nezlob se, kde se pochybuje v předepsaných polích figurky podle čísel ukázaných hodem kostky. Nepřátelským druzstvem vyhozená figurka se vraci na výchozí místo atd. Nepraše napadlo hrát tuto hru pod názvem Fando nezlob se s fréty alkoholu, kdy každá z hrajících stran hraje jinou barvou /hnědý rum, červená griotka, zelený pepermintový likér, bílá vodka apod./; a vyhozený fréz musí jeho majitel na místě vypít. Podobnými nápady KŠ opívá, baví se jimi část večera a opět je zapomíná. Ale Nepraš druhý den skutečně přinesl do hospody plato s narýsovancou hrou. Od té doby se hrálo Fando nezlob se několikrát – z toho dvakrát ve volné přírodě, kdy nříte bylo sestaveno z pivních tácků – a členové Křižovnické školy, kde o rozporu, hádky a naprostě antagonistické pozice není nikdy nouze – se shodují v tom, že je to vrchol kollektivní činnosti KŠ v posledním období.

Proč urovna této banalitě věnují tolik energie Křižovníci: Karel Nepraš, který ve zmíněnou době před deseti lety vytvářel sochy symbolizující Kafkův Zámek nebo Gregora Samsu a etále vytváří sochy velmi hmotné a nikterak efemérní; Otakar Slavík, kterého lze v rámci vžité terminologie označit za malíře tradičního typu závěsného obrazu; Eugen Brückius, jeden z prvních osnovatelů happeningu v Praze; Jan Steklík, proteovská a šaškovská postava, pro svou nezaředitelnost zůstávající věčným outsiderem českého výtvarného života? Fando nezlob se není ani akce, ani happening, ani event, ani cokoli podobného; je to jedna z forem vzájemné záchrany lidí, kteří se družili v Křižovnické škole. Jestliže jsou příliš různí v tom nejhlučším, co je nutí, aby vytvářeli umění, a právě proto neschopní, jeden jak druhý, podřídit se jakkoli v skupinové ortodoxii, založené na jednotných formálních či duchovních výehodiscích – a přesto natolik společní svým způsobem života a tím, co odmitají, nemůže být nic lepšího, co by je spojovalo, než zdánlivě bezvýznamné. Jak říká Nepraš: "Fakt je, že se v KŠ vždycky na něco klade důraz, i když o to se mohli klást na něco jiného. Ale na něco se ten důraz klást musí." Ve svém díle vlastně všichni zůstávají introverty; ale to, co lze označit za hystericko exhibicionistickou aktivitu, dc níž patří i bouřlivý průběh ochraných Fando nezlob se, je pozitivní stopou srahů vyjít ze sebe vstříčekol-

nímu světu.

Pokud jde o činnost nejduchovnější měříme-li duchovno-stupněm oproštěnosti od hmotných rekvízit, došlo v KŠ nepochybně nejdál Jan Steklík a Eugen Brikius. Brikius z důvodu povýše filosofických. Steklík díky své bytostné artificiální povaze, v níž tak těsně srostlo "umělecké konání" s každodenní existencí, že je anekdy nelze a ani není třeba odlišit. Kromě tvorby v tradičním slova smyslu, kterou u Steklíka představují jeho kresby z oblasti humoru a assembláže a koláže vytvořené především z reálů hospodářského prostředí, je Steklík specialistou na vytváření drobných situčních events, které se právě tím, že vylučují hmotnou zachytitelnost a použitelnost, podílely významnou měrou na utváření křižovnického myšlení a počinání. Steklík tak uvedl v život celý rejstřík forem "křižovnické lásky" - lásky odesrotované, protože v ní dochází k radikálnímu přesunu erogenní zóny: v pivní lásce si partneri navzájem hladí pálilitry piva, v pivním orgasmu je zvýrazněn symbolický smysl pivní pěny, v nehtovnické stříhá Steklík partnerce nehty, v padrovčeži ji lžici krmi odhalené nadra a talíře omáčky. I Steklíkovy akce v oblasti land artu - Letiště pro mraky, Léčení jezera - jsou výrazně určovány charakterem okamžité nevoditelné situace, do níž zapojuje přítele pohybující se v té chvíli v jeho okolí.

Zatímco Steklík tvoří spontánně a jakoby bezděčně, bez reflexe a jakoby darem, Brikiusova činnost je výsledkem uváženého a odůvodněného filosofického postoje. Někdejší militantní katolík, domýšlející ad absurdum scholastické teologické konstrukce a později iniciátor jedných z prvních happeningů v Praze /5/, došel v současné fázi svého vývoje nejdál, kam může umělec dít: k ne-tvoření. I když nyní udělá přece jen tu a tam něco, přirovnatelného svojí vizuální podobou k výtvarnému umění, dejme tomu v land artu, zůstal nakonec veskrze filosofem. Je posedlý městem, a to konkrétním městem, Prahou. Poslední léta s obsedentní úporností šíří mytu střežních zahrad, zpola skutečné /6/ a zpola imaginérní rovinu, která se nad ní rozkládá. Svoji myšlenku a přímo víru ve svět střežních zahrad nedoумívá a nevtěluje v žádnou podobu blížící se jakkoliv artefaktu: říká jí tak, že ji s chladným fanatismem hliásá po pražských hospodách. Správně o něm řekl významný prokletý umělecký teoretik Jindřich Chalupecký: "Brikius má v hlavě jenom pivo a ředkvičky." /7/

Brikius rozhodně není ačm, kdo má v Křižovnické škole v hlavě pivo. Nepral se Steklíkem řídili před časem perwanentní akci, kdy byl v různých hospodách odebírána Pivní vzorek - za pomocí pipety, zlumavek a spolu se sepápním protokolem. Pivní vzorky pak měly být zality do oryzkyřice /v několika případech se tak i stelo/; ovšem výsledek nebyl chápán jako artefakt, a to ani ve smyslu banálního předmětu zhodnoceného výběrem umělce, nýbrž jiko pouhá registrace a dokumentace běžné každodenní křižovnické aktivity. František Maxera z okruhu KŠ /8/ pořádal v hospodě U Lojzy /9/ Výstavu piva: při "vernisáži", na niž kapela The Plastic People of the Universe zahrála lidové písničky z dob americké prohibice, byly několikrát naplněny pivem a vypity jeho keramické džbány. Opět se zvýrazněje banální: artefaktní náplň akce - džbány - je potlačena a důraz se přesouvá na spontánní přetelskou komunikaci i pivo, které je jejím prostředníkem. Nejdůslednějším projevem

oprotěnosti od předmětu, který by ještě mohl být poukazem na konci artificiální uměleckou realitu /jako bylo ve Fandovi/ než se hřítě z pivních těčků, které by nezaváděnec mohly chápout jako artefakt/, je křížovnický kalendář, akce, kterou uvedl v chod Štoklif. Každého posledního dne v měsíci v roce 1972 se členové KŠ, kteří zrovna měli čas, scházeli v hospodě U Svitáků /10/ a tam se fotografovali, jak sedí za stolem s pivem pivo./11/ Dokumentovalo se to, co dělají dnes a denně - a právě na dokumentaci, na zachycení této činnosti fotografii byl tentokrát položen ivládštní čas, a bylo snymem celé akce: právě proto, že se paralelně zvyknamuje bezvýznamné.

Pokud jde o tvůrce samotné, řekli jsme, že zůstávají introverty. Ale ta část jejich činnosti, kterou se obraci k přátelům, je přesahuje. V kolektivních akcích, kdy je to Fandovo nežlob se, Výstava piva nebo Křížovnický kalendář, vystupuje zřetelně jeden rys: úloha autora, inspirátora či tvůrce ustupuje do pozadí; je jenom tím, kdo poskytuje onovu - a osvět své myšlenky vkládá do rukou třetí, kdo se společně podílejí na její realizaci. Kolektivní parametry měl i duchovní podklad Pocty Fafejtovy, akce, kterou organizovala Zorka Saglová. Groteskní nýtus Fafejty, někdejšího výrobce preservativů, proslulého svéráznými reklamními slogany /např. Fafejtovy gumi dáme-li lidu, nepozná zklamání, nepozná bídu!/ byl po několik let utvářen v okruhu křížovnické kapely Plastic People v písničkách o Fafejtovi-ptákovi. Hmotný pendan mu byl dán šlastrníky akce, kteří vytvořili pomíjivý environment z našroubených prezervativů a svojí přítomností opět transformovali v podstatě land artovou akci v jednu z příležitostí k vzájemné spontánní komunikaci. /12/

Proč se v KŠ kladé takový důraz na přátelskou komunikaci? V té souvislosti je dobré promluvit o termínu "vývoz umění", raženém Jindřichem Procházkou. /Když už o něm mluvíme, nelze se nezmínit, jak v hospodě U soudku vzal ze stolu, u něhož seděli členové KŠ, ubrus a prázdnými i nedopitymi páleníky piva, plnými popevníky, cigaretami, příboru i penězi přichystanými na zapálení štrupy, vyskal do uzu a hodil pod stůl. Konsternovanému Fandovi, který se sháněl, kde to všechno zmizelo, pak ukázal pod stůl. Konsternovanému Fandovi, který se sháněl, kam to všechno zmizelo, pak ukázal pod stůl a oznamil, že právě vytvořil vizuální báser./ "Vývoz umění", který Procházka odsuzuje, spočívá v tom, že se řada současných postmodernních umělců nezabývá působením a zasuhováním ve sféře vlivu, to jest v bezprostředním okolí, ale vytváří díla, jimiž se obrací k blíže neurčenému publiku desí daleko prostřednictvím publikování ve více či méně exkluzivních revuích v zahraničí. Nestará se o skutečný smysl díla, ale o to, jak bude dílo vypadat před lidmi jiných kontextů, kteří jsou duchovní atmosférou místa, kde vzniklo, na hony vzdáleni. Jednou z komponent Křížovnické školy, která "vývoz umění" vylučuje, je právě vytváření polosoukromých kolektivních mytí a situací, jimiž se nazýjam členové KŠ oslovenují.

Připomenem-li si neprávdu výrok, že se v KŠ na něco vždycky kladé důraz, není to rozhodně artefakt. I u Rudolfa Němců, jakkoliv jeho obrazy vynikají pozoruhodnými malířskými kvalitami, na sebe soustředuje pozornost předeším jeho myšlením, projevující se navenek pronášenými útržkovitými promluvami a aforis-

ny. Steklík o něm kdysi řekl: "Rudovy výroky jsou předkříženické fragmenty, tak jako byly předsokratovské fragmenty". V rozhným dílem Němcova myšlení je bezpečnýbý jeho univerzální závěrny obraz, projekt který rasil v roce 1967 Nřadu pro patenty a vynalezy a žádostí o udělení patentu. Na úvodní formuliáři mu bylo sděleno, že mu patent nemůže být udělen zhruba z těchto důvodů: "...naprosto nelze zjistit, o jaký technický problém se jedná, jak je vyřešen, v čem je technická podstata řešení nová a jakého nového nebo výšejšího důvodu se dosahuje. Předem upozornujeme, že patenty se udělují pouze na řešení technické povahy. Předložené podložky však nasvědčují, že řešení se týká otázek výtvarné povahy..." Když jsem se Rudolfa zeptal, co to vlastně je, ten universální závěrny obraz, uvedeně se na mne podíval a řekl: "No to je přece všechno!" - A zvláště pak pozoruhodným způsobem neklade na artefakt důraz malíř v KŠ co do techniky nejtradičnější - Otakar Slavík. Co chvíli ničí svoje nejlepší obrazy tím, že je úplně přemalovává; a když se mu vytkne, že je to škoda, směje se a řekne: "Jak to má vydržet věčnost - když to nevydrží ani můj zásah?"

prosinec 1972

MAGOR

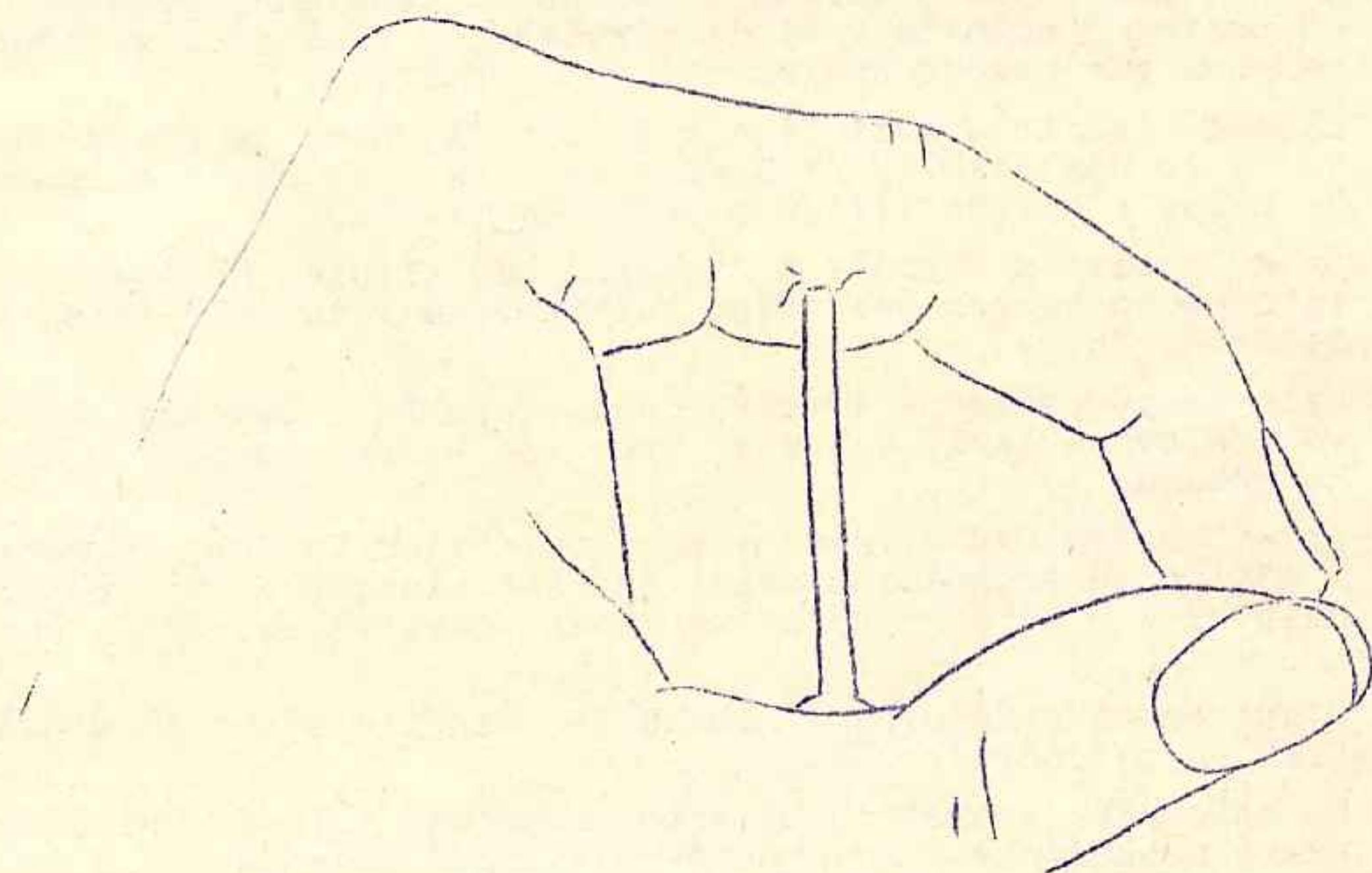
- 1/ V užším smyslu se nazývá "Křižovnická škola čistého humoru bez vtipu" - pod tímto titulem vytvářeli a uveřejňovali její ředitelé - Karel Nepraš a Jan Steklík - od jejího založení kreslený humor; užíván kratšího pojmenování, protože se KŠ postupně změnila v širší sdružení, v němž jsou zastoupeny nejrůznější polohy umělecké i jiné aktivity.
- 2/ Alespoň tak to tvrdil Sion v létě 1971; nyní je přesvědčen, že je to Jan Steklík /"ta nejhnušnější z příšer"/ a Eugen Brikcius /"velice vlivně pojatý portrét"/.
- 3/ Ovšem aktivita Nepraše a Steklíka pod titulem Křižovnická škola čistého humoru bez vtipu kulminovala v té době řadou společných výstav.
- 4/ Bylo to po společné výstavě Karla Nepraše a Otakara Slavíka ve Špálově galerii v Praze, která je blízko hospody U zlatého soudku.
- 5/ První happenings v Praze inscenoval Milan Knížák, vycházející z odlišných duchovních pozic než Brikcius; v souvislostech tohoto článku mu není věnováno místo, protože nepatří k okruhu KŠ.
- 6/ O existenci střešních zahrad může Brikcius snést řadu autentických svědectví.
- 7/ Na střešních zahradách by chtěl amuzický filosof Brikcius, který nesnáší květiny, pěstovat výlučně zeleninu.
- 8/ Jan Steklík a Karel Nepráš nesouhlasí se zařazením této akce do informace o činnosti KŠ, jejímž členem Nezera není. Domnívám se však, že kromě souvislostí daných tím, že jádro účastníků Výstavy piva byli členové KŠ, vyrážtá tato akce z prostředí křižovnického myšlení a její průběh jím byl do značné míry ovlivněn.

- 52
- 9/ Oficiální název je U Šolců, U Lojzy se jí říká podle hospodského Aloise Šíly.
  - 10/ Oficiální název je U městské knihovny; KŠ tam přesídlila po odchodu od Soudku.
  - 11/ Současně byl Křižovnický kalendář uskutečňován členy KŠ v Kanadě a Finsku.
  - 12/ "Ale akce se nezúčastnil žádný významný Křižovník" /pozn. Karel Nepraš/.

Tento text nebyl dosud nikdy publikován. Snaha o jeho publikaci byla jedna z příčin, které vedly k rozpadu K.S.

MAGOR
29. 10. 1979

* * *

I N F O R M A C E
o "Ježíšově hnutí "

/část první:
původ hnutí a jeho rozvoj/

/Místo úvodu/

Hledá se:

Ježíš Kristus alias Nesicň,
Syn Boží, Král králů,
Pán párů, Kniže pokoje atd.
Pověstný vůdce podzemního
osvobozenacího hnutí.

Dopustil se následujících deliktů:

Bez povolení vyvíjí činnost jako lékař,
výrobce vína a rozdílenec jídla;
zakročuje proti chrámovým obchodníkům.
Stýká se se známými kriminálníky,
radikály, podvratnými živly, prostitutkami
a lidmi z ulice.
Tvrdí, že má autoritu,
že proměnuje lidí na děti Boží.

Vnější zjev:

Typický hippie -
dlouhé vlasy, vousy, říza, sandály.
Rád se potuluje v okolních hrázích,
má několik bohatých přátel,
často se schovává v pouštích.

Upevnění:

Tento muž je krajně bnebezpečný!
Jeho zespalujícím poseletvím jsou uchvácení
sválostí tě mladí lidé, kteří ho nedovedou
ignorovat.

Výstraha:

Chodí okolo. Je stále ještě ne svobodě.

/Nevinová výhláška z Undergroundu/

"Ježíšovo hnutí"

"Učen' jsem přišel uvrhnouti na zemi,
a jak si přeji, aby se už všechno!"

/Lk 10, 49/

Ježíšovo hnutí /Jesus Movement/ lze nejlépe pochopit ve spojení s kontrakulturou Spojených států amerických. Byla to právě ona, která umožnila mladým lidem prožít jaksi ve zkratce celý vývoj lidské zkušenosti až na dno jejich existence, na němž bylo opět odhaleno křesťanství. Mladí dospělí k závěru, že jedině Ježíš z Nazareta představuje pro svět řešení všech problémů. Křesťanství, jako evangelijnímu hnutí, bylo tak novovo přiznáno výjimečná úloha v celé světové kultuře - připravit úsvit Nového věku, vpravdě lidského světa.

/Zrod hnutí - jeho kořeny v kontrakultuře/

Hnutí vzniklo ve Spojených státech v pondělích šedesátých letech. Bylo to v době, kdy se mladí lidé ve studentském věku začali více zajímat o politickou činnost. Tato činnost, na které se účastnilo překvapivě a stále rostoucí množství mladých lidí, rychle dostala povahu náboženského hnutí. Současně bylo možno pozorovat na sice velké, ale stále častější užívání narkotik, zvláště marihuany. Narkotika /včetně nikotínu a alkoholu/ byla užívána téměř výlučně jen pro zábavu s odpočinek. V roce 1964, když se objevilo LSD a dr. Timothy Leary, propukla tzv. psychadelická revoluce. Stoupenci hnutí beatníků, mnozí existencialisté filozofové a zvláště jeden teolog, Paul Tillich, projevili zájem o zen-buddhismus. Tento společný zájem způsobil, že se mnoho mladých lidí, zneklidněných otázkami náboženské povahy, začalo obracet k Východu.

Rozvoj a vzájemné působení těchto tří jevů: politického oživení mezi mládeží, užívání narkotik /zvláště ve spojení s psychedelií/ a zájmu o východní náboženství - vytvořily prostředí podkultury, ze které vyrostlo Ježíšovo hnutí.

Nebízelo-li politická činnost osobní zadostiučinění a pocit životního naplnění, pak nedávala záruku vykoupení. Do budoucnosti však ani ona nedávala dostatečnou satisfakci a uspokojení. Politických vítězství se dosahovalo stále častěji jen v podřadnějších věcech a později téměř výlučně v oblasti etické. V souvislosti s tím mnoho zklamávaných a rozčarovovaných mladých lidí začalo hledat vykoupení v psychadelické zkušenosti.

Narkotické zážitky vstoupily tímto způsobem do struktury náboženských hledání, která byla ostatně pouze z části vyvolána a umocněna politickými zklamániami. Naděje vložené do narkotik samozřejmě také zklamaly a mladí lidé ve svých hledáních rychle přešli na pole nových náboženských zájmů a zážitků. Přesto se jednou vyzkoušená narkotika stala součástí obecného životního stylu podkultury.

Návrat k Východu překonal v té době očekávání a představy všech. Od východních náboženství /zen-buddhismus, taoismus, různé typy hinduismu/ přes starověká náboženství /zoroastrismus, gnosticismus, esenii/, se zájmy mladých obracely k okultismu /astrologie, I-čing, Tarot/ a zvláště k druhotným náboženským jevům /joga, půst, přirozená strava/. Lze však pochybovat, zda mnohé z toho všeho bylo vyzkoušeno s prožitou oprav-

du seriózně. Pro některé byla tato hledání autentické, ale pro většinu mladých lidí se nedostala za hraniči jakkoli ne-podařené imitace či parodie. To hlavně proto, že východní ob-boženství měla příliš slabé svazky s americkou kulturou a s jejími kořeny v západoevropské civilizaci.

Bylo tedy zcela přirozené, že poctiví mladí lidé po vy-zkoušení věho jiného musili nakonec znova objevit křesťanství. V tomto nově objeveném křesťanství všela nová řeč. S křes-tjanstvím se však mohli setkat jen v takové podobě, které se vy-mykala rámci Establishmentu - ve formě protikladné k ustálenému pořádku. Pro podkulturu bylo přijatelné křesťanství "auten-tické", "prvotní" a přímo "revoluční". Proto se Ježíšovo hnutí označuje jako "Ježíšova revoluce".

/Rozvoj hnutí/

V prvním období rozvoje Ježíšova hnutí se jeho střediskem stává v roce 1967 město Berkeley /v mětském komplexu San Francisco/ v Kalifornii, kde byla založena tzv. Křesťanská fronta osvobození světa /"The Christian World Liberation Front"/. Tendy se mladí stoupenci hnutí nazývali "Jesus freaks" - Ježí-šovi podivinci. Mladí lidé žili v komunitách /jak to činí větši-na lidí náležejících ke kontrakultuře/, zabývali se politickou činností a také někteří z nich užívali narkotika. Vydávali pod-zemní noviny s názvem Right On /Pořád dál/. Až co je nejdile-žitější: byli skupincou křesťanů s výrazným evangeličním profilem.

Druhé období se začíná rozšířením hnutí mimo Berkeley, do celé oblasti zátoky San Francisco. Dále se šířilo především mezi universitními studenty a v jejich prostředí. Došlo ke vzájemnému proniknutí podkultury se studentskou kulturou. Po-četní převaha studentů a potom i žáků středních škol způsobila, že se Ježíšovo hnutí stalo jejich hnutím. V té době se přestali jmenovat Ježíšovými podivinci a začali si říkat : "Jesus People" - Ježíšovi lidé. Hnutí se pozvolna izolovalo od svých mateřských kořenů zapuštěných v kontrakultuře. Současně i církve revidovaly svůj původní záporný postoj vůči hnutí. Šíření informací o hnutí se ujaly hromadné sdělovací prostřed-ky, které kromě vyložených dezinformací, jichž se dopustily z vlastní neznalosti - přispěly k tomu, že se hnutí stalo popu-lární módou mezi mladými lidmi bez jakéhokoli hlubšího založe-ní, což nadělalo celému hnutí víc škody než užitku.

Třetí období rozvoje představuje splynutí se životem a činností amerických církví, které reprezentují hlavní proud křesťanství v USA. Tento stav trvá i v přítomnosti. Hnutí sice přineslo obrodu církvím, ale za tu cenu, že přestalo samostat-ně existovat. Je to vlastně poslední fáze jeho rozvoje na ame-riické půdě.

/Hnutí v československých podmírkách/

Ježíšovo hnutí v naší situaci navazuje na první období roz-voje amerického Jesus Movement a usiluje o to, aby zůstalo hnutím i do budoucnosti. Jeho ekumenické a charismatické ryty umožňují, aby nikdy nesplynulo s nějakou organizací či insti-tucí a nikdy neztratilo spojení s prostředím druhé kultury, ze které vzešlo. Specifickum československých podmínek, ve kterých

se moci mít, spocívá v tom, že evangelijní a autentické křesťanství nemůže být nikdy součástí naší oficiální kultury, ale může existovat a díky se rozvíjet pouze v undergroundu na rovině druhé kultury. Ježíšovo hnutí v tomto pojetí je vlastně totéž co komunita Ježíše Krista, které není chápáno jako instituce, ale přímo jako hnutí.

/Stručný přehled zrodu a rozvoje Ježíšova hnutí byl zpracován podle vynikajícího znalece hnutí - Ch. Robertsona./

Vysvětlivky a poznámky:

/jednotlivé hesla jsou seřazeno podle textové posloupnosti/

hnutí = termín používaný v USA k definování volně sdružené a obyčejně nekoordinované skupiny lidí, v níž všichni mají podobné politické nebo náboženské přesvědčení a směřují ke stejnemu cíli. Nezáleží na tom, zda vyvíjejí svou činnost ve velkém, či v malém měřítku. Hnutí je vždy zaměřeno proti takovému pořádku, pro který jsou charakteristické organizační formy.

kontrakultura = označení americké podkultury, které zahrnuje mladé politické aktivisty, kulturu hippies, kulturu narkotiků, nová náboženská zaujetí, hudební zájmy a způsoby oblékání, jež vznikly mezi mladými lidmi. Název mnohdy ukazuje na vážné a smysluplné úsilí o vytvoření alternativy pro vládnoucí městský styl amerického života.
Americká kontrakultura je podobná druhé kultuře v našich československých podmírkách.

Ježíš z Nazareta = podle evangelií světovatel radikální obrody Mojžíšova zákona, zakladatel křesťanství /jednoho ze tří nejrozšířenějších a nejvlivnějších náboženských směrů, vedle buddhismu a islamu/. Ježíš hlasá slovy i životní praxí lásku k Bohu a k člověku. Zářnuje, že láska je více než přikázání. Vybízí k přednostnímu hledání Božího království a jeho spravedlnosti. Uctíván jako Kristus /Christos/, Jésiáš, Spasitel. Podle biblické zvěsti se narodil v Betlémě; před veřejným vystoupením žil v Nazaretě. Jako potulný kazatel se svými 12 učedníky, zčasti mladými rybáři z Galileje, prošel celou Palestinou. Spor s farizeji a saduceji vyvrcholil konfliktem s tehdejším politicko-náboženským zřízením. Byl od souzen římským prokurátorem Ponciem Pilátem a ukřižován. Podle svědectví prvokřesťanské komunity vstal z mrtvých a vystoupil na nebesa. K tomu je třeba poznat, že vyjadřování skutečnosti ze života Ježíšova je poněkud zatíženo tzv. mytologickým jazykem, který nám dnes znemožňuje přijmout okamžitě všechno jako fakt. Teologové /viz Paul Tillich/ proto usilují o nové vyjádření této skutečnosti - chtějí vytvořit nový náboženský jazyk. /Viz též: John A.T. Robinson: Čestně o Bohu, překl. z anglického Honest to God, vyd. MF, Praha 1969./ Přesto však svědectví první komunity je natolik závažné, že se nedá jen tak oddisputovat. Ježíšův učedník Jan píše: "Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotykaly, to zvěstujeme... Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste se spolu s námi podíleli na

52

společenství, které máme s Otcem a s jeho Synem Ježíšem Kristem". /1 Jan 1, 1:3/ Před svým "odchodem" na nebe se založil svou společnost - církev. Tato komunita byla později /padesátý den po Ježíšově znárodnění/ posílena vylitím Ducha svatého, který ; byl dán, aby mohla svěsit o Ježíšovi jako Nesiáši celému světu.

evangelní hnutí = v souladu s evangeliem /radostnou svěstí/ Ježíše Krista o záchráně člověka.

LSD /vysl.: el es dý/ = halucinogen; diethylamid kyseliny lysergové. Polosyntetická, bezbarvá látka, bez vůně a bez chuti, která vyvolává již ve stopových množstvích prudké změny duševní činnosti.

Timothy Leary = americký psycholog, který měl velký význam pro rozvoj hnutí hippies. Poučení o tomto hnutí podává Polák Kazimierz Jankowski ve své knize "Hippy w poszukiwaniu zioni obiecanej", vydané ve Varšavě r. 1972. Kniha vyšla v českém překladu v nakl. Crois v Praze r. 1975 s názvem: Odvrácená tvář Ameriky.

psychedelická revoluce = životní převrat, založený na tzv. psychedeliu. Vede k manifestacím lidské duše. Psychedelismus je učení o tom, že pomocí chemických, vědomí rozplňujících látok lze dosáhnout rozšíření duševních obzorů, bohatšího sebeprožívání a sebepoznání. Odpůrci jej nazývají "chemickým náboženstvím".

hnutí beatníků /vysl. vítnyků/ = hnutí americké mládeže po druhé světové válce. Beatníci, zprvu bohemsky nalaďení, vyjadřovali vzpouru proti městským zásadám, ideálům a životnímu stylu. Později protestovali proti mechanické civilizaci a strachu z války a hledali únik v toulkách, drogách, sexu a mystických filosofích. K literárním představitelům patří A. Ginsberg, G. Corso, G. Snyder, L. Ferlinghetti, J. Kerouac. Byli vytříděni jinými vlnami protestního hnutí, např. hippies.

Beatnický manifest představuje román On the Road /Na cestě/ od Jacka Kerouaca. Vyšel v nakl. Odeon, Praha 1973.

existenciální filosofové /stoupenci existencialismu/ viz existencialismus = jako filosofický směr vznikl po první světové válce v Německu /M. Heidegger, K. Jaspers/ a po druhé světové válce se rozšířil /prostřednictvím J.-P. Sartre, G. Marcella a A. Camuse/ prakticky po celé západní Evropě. Hlavním předchůdcem existencialistů byl S. Kierkegaard. Představuje současnou podobu sokratovské filosofie, která se soustředí na ontickou a morální problematiku člověka a jeho situaci ve světě nebo zdůrazňuje natropocentrické hledisko.

teolog = odborník v teologii /viz/

teologie /v křesťanském smyslu/ = normativní disciplína, která se vědecky /tj. systematicky a kriticky/ zabývá "Bohem v jeho zjevení". Zjevením zde nerozumíme nějaká mimořádné vidění nebo zvláštní prožitek. Zjevení je každé Boží sdělení pravdy dané lidem. Je obsaženo v Křísmu /bibli/ a v křesťan-

ské tradice. Teologie je původně vzdělávací metoda vědceho nadřízeného uspořádání duchovního a směřování k vědeckému dialogu, kterou ovládají všechny věci světa. S náležitou vstupním na pole teologie se teolog jeví až v kontextu historického času, vyznávání víry. Například to významil světovou teologii je víra hledající svou openi. V letech 1. a 2. století definovali teologii jako pochopení víry ve božím světě v kontextu - jako rojev intelektuálního a výrobova vývoje. Významnou je zaújímavá k celé otázce výroba vývoje teologie v kontextu vědy o lidské osobnosti, o které mu vyslovuje vlastní výslovy.

Paul Tillich /vysl. filos. - vyučovací/ německý teolog, který se poluvil vystřídat novým "není", "nemá" /nikoli/. Jak ateisticky/ výraz křesťanského věření v situaci dnešní doby/. Od roku 1933 působil v USA. Bohu vyloučil psychologickými kategoriami, zatímco křesťanskému věřeniu odpovídá na otázku odcípeného křesťanské současnosti, který sám píše po Bohu, jeho podle Tillichova evangelia, jehož podstatou tvoří poselství o Boží lásce, prograpé.

zen-buddhismus /název "zen" nebo "Jzen" znamená meditace/ = sekta v japonském buddhismu, přenesená kolem r. 1191 z Číny do Japonska mnichem Eisai. Zahrnuje posvátné formulky a víru ve spasitele. Praktickou spásu přináší každému jednotlivci ponovení se do absolutného, čehož se nazývá meditační praxi. Ve chvíli meditace /rozjímání/ se člověk dostává do mystického opojení, ztrácí pocit individualizace existence a sjednocuje se se skutečností, povenění se duchem nad proměnností světa. Kontemplaci /výsah/ stav meditace/ může mít stát v cestě. Proto "zen" propaguje prostotu v chování, oblikání, obydlí, jednoduchost ozdob atp. Má značný vliv i v dnešní době na rozvoj japonské kultury.

taoismus /z čín. "tao", tj. cesta/ = vedle konfucianismu nejvýznamnější proud čínské filosofie. Je to osobitý čínský jedenáboženský kult universa a lidské osobnosti, srnctý s osobou Lao-tse. Přestupejte mystické vnoření do "tao" - řádu všech věcí, čímž vzniká odolnost lidské osobnosti.

hinduismus = konglomerát všech náboženských představ a směrů domácího indického původu, přesně nezfírovatelný, v němž obvykle vystupuje kult jistého božstva jako jediného.

zoroastrismus = staroiránské náboženství, jehož jádrem je monoteismus, reformovaný Zaratuštrou. Základem učení je nesvětový boj mezi dvěma protikladnými božstvy: mezi bohem dobrá a světla - a bohem zla a temnoty.

gnosticismus - název synkretických, pozdně antických nábožensko-filosofických proudů ve 2. a 3. století n.l. na východě římského impéria. Byl založen na tzv. gnózi - na mystickém zření, jakýmž vyšším poznání, které vede k proměně a ke spásce lidského bytí. Spojoval v sobě jak východní, tak i křesťanské náboženství a helénistickou filosofii. Hlásal krajní dualismus boha a světa, ducha a těla, dobrá a zla. Chtěl přivést křesťanskou víru na vědu. Gnosticismus byl členem jde křesťanství, tak i řeckého filosofického vývoje.

59

esséni, essejci = židovská náboženská společnost v Palestině, existující od 2. stol. př. n. l. až do 1. stol. n. l.

Do odlehlych míst na západním pobřeží Mrtvého moře se koncem 2. stol. př. n. l. uchýlila skupina jeruzalémských kněží a jejich stoupenců nespokojených s vládou židovských králů a velekněží. Žili tam v tísni a úplném společenství majstku. Esséni žili také v osadách a na okrajích palestinských měst. Řídili se důsledně předpisy Mojžíšova Zákona a očekávali Mesiáše. Mohli jistě vliv na křesťanství. Snad i Jan Křtitel patřil k essénům, ač to není úplně jisté a podloženo.

okultismus = souhrn tzv. "tažných věd", které pojednávají o existenci tajemných sil v přírodě a v člověku. Patří k nim např. jasnovídectví, telepatie, spiritismus, magie, teosofie atd. Ve své praxi používá rozličných magických úkonů.

astrologie = tzv. věda, která zkoumá vliv nebeských těles a jejich postavení na pozemské závěry, zvláště na život člověka. Snaží se předpovídat budoucnost. Je pozmatake s pravoslavného kultu hvězd. Lidově: hvězdepravectví.

I-čing = v čínské náboženské terminologii tzv. Knížecí Pravomoci. Obsahuje soubor pouček a výkladů používaných ve vzdělání.

Tarot = zvláštní karetní hra, která sestává ze 78 karot, z nich je tzv. "velkých arkán" /velkých tažemství/ a ostatních 56 je rozděleno do čtyř skupin a tvorí tzv. "malé arkány". V podstatě je to kabalistická metoda k poznání budoucnosti.

jóga = kromě indické filosofické soustavy, kterou v klasické formě vypracovali Patañjali - je to systém cvičení, přinášejících "osvobození". Jógická cvičení byla přijata všemi filosofickými a náboženskými směry v celé Indii.

Establishment /angli./ = organizovaný systém; souborné názvy vládnoucí a řídící skupiny lidí, která je považována /s nechutí nebo ironií/ za exkluzivní společnost. Taková společnost si přitom obce zachovat svá kriteria, práva a privilegia/ na úkor většiny ostatních/. Tak zvaní "udržovateli" pořádku či ročínu. Lidé v pozadí veřejného života.

revoluce = náhlé proměna člověka a lidské společnosti. Zde v jiném smyslu než se obvykle myslí. Je to vlastně revoluce lidského světa. K dosažení této proměny je jediné cesta: cesta lásky, kterou hlášel Ježíš z Nazareta.

Berkeley = město v Kalifornii /USA/ v městském komplexu San Francisco. V roce 1970 mělo 113 tisíc obyvatel. Je zde proslulá univerzita.

San Francisco = město v Kalifornii /USA/ na pobřeží Tichého oceánu. V roce 1970 mělo 704 tisíc obyvatel. Celý městský komplex měl v roce 1967 3 miliony lidí.

evangelní profil /křesťana nebo činnosti/ = s ohledem na podnikání současnosti se co nejvíce přibližuje životu podle evangelia. Křesťané s evangelickým profíkem se podobají křesťanům ze životopisů a všem prvním křesťanům - jak jsou popisováni ve čtrnáctech evangeliích a zvláště ve Skutecích apoštolských.

ekumenické zvyky = takové charakteristické vlastnosti, jimiž je v křesťanské praxi zdůrazněno dohlížení o jednotu všech křesťanů a to jak mezi jednotlivci, tak i mezi křesťanskými společenstvími. Duší ekumenismu je vnitrní obrázení /konverze/.

charismatické zvyky = takové vlastnosti, které počítají s charismatičními projevy Ducha svatého i v dnešní době. /Viz dary Ducha svatého u Pavla: 1 Kor 12, 5-14. 28-31/ žádoucího entuziastického nebo letníčkového /pentekostální/ křesťanství. Jde o napětí autentického křesťanství.

oficiální kultura = v našich podmírkách taková kultura, která čerpá svou jedinou inspiraci z marxismu-leninismu. Podle klasické filosofie je náboženství a jeho životní praxe jenomsi specifickým druhem toxikomanie. V. I. Lenín psíše /v článku "Socialismus a náboženství"/: "...Náboženství je opium lidu. Náboženství je jakési duchovní kořalka, v níž otroci kapitálu utápějí svou lidskou podobu, své nároky na život, aspoň trochu čestojný člověk...". Podle takové marxistické interpretace představuje náboženství jednu ze základních forem odcizení člověka, i když jde o odcizení druhohrné vzhledem k odcizení ekonomicko-sociálnímu. Hlásá se tzv. odumírání náboženství ve jménu "osvobození" člověka. K tomuto vili směruje oficiální promyšlené praxe. Ve skutečnosti se všeli mají opačně: od náboženství "osvobozený" člověk je právě v rovině své bytosti uvržen do ochromujícího zotročení či odcizení. Je doslova odlišštění. V takové situaci středc Často vnitřní revnováhu a stěvě se mnohdy oběti skutečné toxikomanie.

/SUN/

* * *

64
J I R Ě I K O S T Ť U R /8. 9. 1942/

*****

S KONĚM

Celou leňskou zimu a léto jsem jezdil s koněm, Květa, ženská, vrtkavá a tím pádem nádherná kobyla, při prvním za-
prchnutí do saní mi utekla, držel jsem ji za postřenek, pak
za očes, kolem mě bušila kopyta se zimními podkovami, dostat
jednu, už jsem byl v pánu, pochopitelně jsem ji neudržel, to
je jako zvednout slona nad hlevu, tak jsem jí zas pustil a
upadl a běžel za ní, když bujným evalem uháněla od domečku
k chatě, kde zahňala do hlubokého sněhu, tady jsem ji znova
chytil za postřenek a jel jí na vočních lyžích po zmrzlé
sněhové kůře, ale emekl jsem se a kolem kuchyně se nechal
zahnout po brile, přesto jsem se nepustil a ruce nehy se
držel a z okna vzejrol kuchař s personálem, Květe však už byla
po prsa zapadlá ve sněhu, nevídala běžet, tak musela stát a
ehvěčím a oblakem páry ze spocuhého hřbetu, zvedl jsem se,
poplácal ji po neklidné hlavě, ponadil růžové rysky a pak
jsme se společně vydrápali ze závějí a odesli napáděk zepřa-
hnout na první samostatnou jízdu, i od té časy jsme byli Krá-
li celé Pece s klusejícím bílým Dolem a s belmající se krátko-
nohou Puntou v délce za saněmi. Napřed zákrutami lesní cesty
přes čtyři můstky na úsek, který jsme proletli cyklem a kde
z jedné strany padá straní straní s kurcejícím Zeleným potokem
a kde se překotinu znamená let vodouchem a pak sulta, straní
vazu, přeražené nohy a rozbítí o balvany, ale nic takového,
jen postoj římana na válčeném voze, ledový vichr rozráslený
sněnovými sroudami od kopyt pádící Květy a napřežení bíž a
výkřiky ščatí a běh hunatého Dole s vyplazeným růžovým jazy-
kem, otočím se a povzbuju ho a volám nastrandovní vybíhnutí
chudinky Punti ze zatáčky a lidé uskakují do závěje, flásky
řinčí na saních, torny na maso nedskakují a křepčí kovovými
nárazy a kolem obsypané smrk, bílá stréně, před němi úzká
cesta s metrovými barierami a pach spocuhého hřbetu a slebin
a vůně hnědavých kohylinců, které Květě ze zadku vypadávají
zformovány jako těžký dívčí cop, občasně naposled zatlačí
a typadne zbylý řídký zbytek a tak zas zahalekám, šleprou
rozjedeme vonavou hromadu, na špičkách filcáků se vezou
neznávené střbla sena a zrnka ovsa s potřísněným sněhem, a
zaj evci, Punta sedí teď v saních a čučí ustrašeně z konta,
Dol běží těsně za mnou a to už sjíždíme do Pece kolem školy,
tam chodí Cyril, jívám se nahoru, jestli nekouká z okna, až
mají je zamrlá, takže i kdyby měli přestevku, neviděl by
nás, tak dál prudkou cestou ke konzumu, tady musí sbudit
brzdný řetízek a zapřít se do šlepy a krotit oprati Květu,
protože vjíždíme na silnici a už znám svou nezkrutou, svéhlavou
a hrdoškovou kobylu, jednou jsme taky tak spletěli, Jirka a Tonda brzdili šleprou, až Květě přeskočilo v lebce
a mohl jsem ji udičlem rozervat lebku, tak se nezastavila a
vlétla trapem do zatáčky, Tonda s Jirkou částečně seskočili,
saně pročítly smykem, na konec jsem je přeci jen se štěstím
strhl a vylétal se o chlápu gazíku, superkovávanou před nosiem

Hvězda. Ano, byli jsme králi, něž jsme nejzářili, avšak i nejsilnější kobylna z Pece, s filou lyřinou na vlasovém ře-
le, kouzlu, kopavou, ale také něžnou, žehavou a vodivou
o kostku cukru, nic jí však nemohlo podpírat, roztříšť jí se
sáček cukru od kávy z Hvězdy, vysypal si ho do dlaní a když
mi ho slízela drsným lopatkovým jazykem, jde jsem si s ní do
dékou proti chladu ze hřbetu, vydálo se člověk zadní koleno.
že málem prokopla pánví hektolitrák před horoušem, to je mi
na ní však libílo: vzpurná, nepostrmenná vystřelila svůj řepa,
které si chránila zuby kopyty, bál se jí celé Jeleního rohu,
v létě dělala na mě nájezdy, když jsem ji chválil olvost
pastvy, rozeběhla se a netýká církvekem v pozadí ohválí.
spocítala by mně žebra jedno po druhém, ale jestě je zima,
přes noc napadlo přes půl metru nového sněhu, ráno jsem se
nenohl dostat z domečku, otevřel jsem dveře s vlastní mnou se
tyčila bílá sněhová kupa ze spadaného a sň po střechu na fouka-
ného sněhu, když jsem už v chlívě, tak jsem vytáhl z kuse
bálu leží a rozhnoval bílé obklíčení a prohrabával se do vlo-
je, hodil náruč sena Květě do kloubu a prodíl se do kuchyně
na snídani. Když jsem psk zapálil, ohnovali jsme šleprou
znovu cestu k chlívě. S Jirou, Tondou a Milou a s jestě několika
rekreanty jsme chtili prochazet cestu do struně nad Andrem,
kde vše zavrhval svah v novou směrovou plán. Cesta nebyla
níc, Květa už v lesu došla za záhony, když jsem jen denec
metrů a Květa musela odpocívat, slabiny se jí ohválily křečí,
ze hřbetu a boků se jí parilo jako z průdečního hrnce a na
bříše a řezech jí vypadaly břevná růža. U Čremie jsem přes
ná přehlídku obě děky ze sedátka a řel jsem mračat sněh. Pro-
husovali jsme se lopatami a metr zevátnou cestou a pak jsem
šleproval, bariery byly tedy přes vše a půl vysoké k cesta úza-
jen aby projely seni. Paní Rychárová a Chenzie nám rádila zo
skleničce lúčnického liku, hotelu už hrdla a za cestu na
zpátek pro koč na rohliky, ba my taky a vtořit se a ujít se
do Pece na nákup. Ze celou silou jsme rovnali pro obaťu přes
viantu, že by jsme s nimi zapříli všechny kůsky kolem se po-
sledního místečka; a v schotu a nejdíl zas zavazadlo, všechni
sebe vozili kufrí jako když se střhovali na severní točnu, chu-
dák Květa dostávala do těla a já vysílal paníze, aby se
rozfotroval u Tondy v baru. Co také jiného dělat v té opuštěné
samotě osamělého dřevěného domečku, kde jsem bydlel sám se psi
a s vedlejším podupáváním Květy ve stájí? Večer jsem ji napravil
celý žlab senem, nanosil se studánky vodu a nasypal na přilep-
šení pál vědra ovsa, odhrabal hnůj, popisoval po hřbetě a polos-
kal růžovou tlsumu, dobývající se mi do kapsy pro další kostky
cukru, pak jsem zaklapl dveře a vstoupil do hvězdné noči a
jiskřících luh od mrazu, z Tondovy chaty svitilo stíněné svět-
lo a baru a růžec sněhovou plán zalétaly hlasy, přiloniil jsem
do kamen, Puntu nechal vyhlihat si kožich a s blázenem Donem
dáme říti chlastat. Ten už zná cestu, skočil na všechny kůly
a címk steviroval dveře, chodil do baru i poče mě, oběsil všechny,
každého plácl tlapou a nechal se drbat, nek se ovládne a každi
sebeu čestností růže ležel jako růžet, ohlupatý
bílý koníček. Je to velký a tvrdý, který miluje svou vlastní výšky,
z Tondovu všeckou kouzli přel jsem čen a tím pádem se stala
paní Jelených řek a na jen vám, ale i v restu je očitněnem

většiny psů, sníh je jako živel, valí se v něm, itd. jeho
zběsilý v hebkých závějích, když jedeme s Květou, především
nás a vyskakuje jí k pystkám, po pás se plíšečí v ledové vodě
Zeleného potoka a vybihá na čerstvou stopu. A tady se tady zas
vracíme z rotajícíma nohama po hřupající cestě, hvězdy nad
donečkem poskakují v urazivých spirálách, Punč vytáhne na
kamny, pustim jí ven, sekne sebou na židli, hlava se mi trváčí,
Cyril s pusou začerněnou oči vrážtu na myš čučí z fotografie,
zvednu víko harmonia a zruším ticho tory bílých klávesnic,
vymyšlené, disharmonické akordy šplouchají jako vlnobití sfé-
rických zvuků z neznámých planet, oslavující podivný zázračný
vesmír bílých prostorů, sněhové krystaly, dech a vzdech, který
rostou a rozlamují mi mozek, hvězdy se sypou s rachotem a do-
padají zvonivým zvukem, kráčím po střepech jako Ježíš po ja-
zeře, chodidla krvácejí jemnými řezy a smutek se vznáší a
naráží heboce a něžně ve vzduchoprázdnou žeberní částinu a pa-
dám, padám, znova vzlétám, křečovitě se dřívím v sedle ve stří-
brné noci, Květa z klusu přechází v houpavý oval, tenký prou-
tek šleha jemně slabiny, Don s vyplazeným pažíkem kluše plavý-
mi škoky, Hvízdavý Dan a letící a troubící chorus klínového
hejna huš a opět bílé propadání do bílých syrkých závějí, ru-
dé srdečce tubne a září uprostřed ledové pláně, a lesní cesta,
sněhové vichřice, mrznu mi ruce a nohy, Květa se pláčí, tří-
krát se otočí uprostřed silnice a sasné vletí pod okno pošty,
konve, lahve, obrovský štos pohledů se rozletí na všechny stra-
ny, ležím pod saněmi, ale oprát nepustím, Květa konečně zasta-
vuje, zdvihám se zpod trosek s nataženou šláchorou v koleni,
sbíráni rozbité lahve a vějíře pohledů, a zas se jede, bouřají
auta, vykloupi celý náklad na zleďovatříč cestě, pomeranče,
vepřové boly, šlávy, jablka, malé rozlitou konví mléka, se
válejí v závějích, plňu po bříše mezi střepy a bednami,
Květa se uklidní, vstávám a nákladem se sbíhám lidí, kteří mi
pomáhají, a zas mrznu a kouřím s oval, Cyril se křtí, pak také
křičí hyjé, stojí na šlepku a vítězoslavně se tváří v americké čepičce, a zelené léto, lesní, voda, kvítky, výlety v
sedle po hřebenech, namožená záda při kování, pitky i zahře-
ní smutky, milostné vzplanutí ve třiceti letech a žití a umí-
rání, králičí ve výběhu z drátěnek, chvění, bouřky a hrany,
lijáky, výběhů jen v trenýrkách pro Květu na stráni, cedí jak
z konve a cna trouba nechce do stáje, vzpírá se a tak jí
opouštím a divám se, jak mokne se svěšenou hlavou dokud ne-
zasvitne slunce, Don vzpláne láskou k faně bernardýně, tou-
laří se spolu a milují po celý den a horké léto smaží stráně
a opéká louky, házím uhlí, rekreati se siuni, vycházejí na
tůry a pak se společně opijíme a hrajeme karty a očpoledne
na metru dřeva za donečkem cestuju z Uru a Gilgamešem, blou-
dím po Velikonočním ostrově mezi kamennými giganty a s Phil
Marliow rozbíjíme gangy a nebereme na to ani dolar, jen pijeme
se svou ctí opravdového muže a sníme s whisky v pustém
tichém polohu, kde mapa laní kůže rozpíná nohy na stěně a ve-
liké fislové macešky voní na stolku do letní noci, Květa mi
propadne na chatrnou můstku, bezseně visí zužněma nohouma do
třímetrové hloubky nad potokem, namáhá se zvednout, nemá se
však za co opřít, runí, vzdychá, a železná traversa se jí
zařezává do břicha, litám okolo s panem Richtrem, až nejed-
nou propadnou, udělá kotrmelc a spadne na záda do potoka,
kde lží s hlavou nešťastně nad vodou, držím ji, aby se nemu-

64

topila, nátonec se jí podaří vstát, pane bože, nic se jí
nestalo, má jen trochu naražený kloub zadní nohy, celý
šťastný jí líbám na čumák a jedena napětak mezi vonavé lou-
ky, kde je mi ale už moc smutno, kde se jen pláčem, víju a
občas miluju s nějakou holkou a kde vysoký javor se veli
mléčně zelenými listy a zářijovým hořcům nubíhají květy a
kde jsem prožil kus života s koněm, nejlepším z Pece, na
rozloučenou cnu Květu půlkilem cukru a cynamonem projíždím
cestu, kudy se moily její svary a srdeč v sněhových závějích.
Květu, modlim se tebe, ať zůstaneš dobrého kočího, ať tuhle
zimu nenapadá čtyři metry sněhu, ať si nezloníš nohu na kluz-
ké cestě, ať máš spoustu vonavého sena a zelené trávy a ovsa,
ať zůstaneš tou bláznivou s divokou kobylou, na kterou ne-
platí bíč, jen dobré slovo a trocha odvahy. Snad se opravdu
setkáme v nebi a budeme spolu chodit po nebeských loukách
a pastvinách, kde nebudeš muset tahat žáné růžky, kde se
budeš volně pást býz ohlásky a běhat do dalekých bezhranič-
ních obzorů, které svedou všechno živé a neživé do zahrád
květin, stranu a bezstarostného života, kde nebude existovat
žádné bezpráví, jen volnost a lásku. Amen.

/Jryvek z prózy: Satorci v Praze/

Lovná síť

Probíram se ze všech stran.
Kdo tedy jsem?
Ten s prokvetlou kštici
několika proužky stříbra,
nebo onen,
jenž už v duchu
těžké vrčící potvoru
až zaburácí mezi stuhlymi stromy?
Opravdu nevím.
Tlačím jen na tužku
s radostí neradosti
při kladení lovné sítě.
Kdo v ní ale uvízne?
Možná to dítě
se šišatou hlavou,
kterým jsem kdysi byl.

Jarní

Rozkvetly jabloně,
v zahradách fialový
vorici šerík.
U peřezu v lese
vystrkuje blankyti
trs podlešek.
Nastala jarní pohoda,
že už můžu chodit jen
v krátkém tričku.
Holky chodí naboso
a lahodný včtělík
jím profukuje přítomí
pod sukněmi.
Chtěl bych být
tím svěžím
závanem.

Reliéfní báseň

Naslouchám po nějaké době
vřavč mého pustého pokoje.
Listuju ve starých papírech,
rád bych ale zas napsal
něco nového.
Chytne mě nápad,
hmatám po čistém listě,
nemám už žádný.
Je to jako výsměch.
Mít v ruce sbíjecí vrtačku,
opřel bych si jí o rameno
a vybrující špicí
vyvratal do bílých stěn
reliéfní básen.
Nejvíce mi imponuje
představa rozvířeného prachu,
potem nacucaného trička
a úsilím napjatého
svalstva paží.

Sen králo

Znovu jsem se šel
podívat na ten film
a nebyl ani podruhé zklamán
tím silným chlapíkem,
vegetujícím kdesi v řeckém
prostředí
newyorského předměstí.
Zatímco za tenkou oponou
pohasinal úsměv Antony Quinnu,
napadlo mne,
oč vždy běží.
Za každých okolností
být svůj.

Stavitel

Doslechl jsem se,
že jsem špinavý hipiesák.
To nelichotivé označení
asociála
bych docela s radostí bral,
že jsem ale zrovna zablácené
čuně,
to se mi nezdá.
Je pravda,
nepotrpím si na častou
výměnu ložního prádla,
tvůrce nehraje v tom roli
uprázdňné místo
pečlivé hospodyně.
Prostě se s gustem
vyvaluju v peřinách
a stavím
vzdušné zámky.

Psaní

Dopsal jsem jednu povídku
a po posledním úderu klapky
jsem se natáhl na postel
a přečetl,
co jsem zas sesmolil.
Vydechl jsem jak po orgasmu
a bezvládně poulič oči
do prostoru.
Necítil jsem se šťastný,
jen jsem si uvědomoval,
jak bytostně jsem.
Psaní je podivný labirint
rozumu a srdce.

Sex

Má nymphomanka
mi řekla,
že jí kdysi jeden muž ocenil,
že je sexuální vichřice.
Trocchu jí zdvídím.
V šestatřiceti
není už člověk
takový fanfaron.
Možná ale proto,
že je na světě
více druhů lásek.

Antoin De Saint Exupery

Zkraje jsem nemohl
do něho začít.
Myslel jsem si,
že je jen
autorem Malého Prince.
Pak jsem s ním vzletl letadlem,
obdivoval vznešenosť nedohledného
písku Sahary,
ale nejvíce jsem ustříhl
nad jednou krátkou větou.
Kolik vznešenosť a úcty
k životu
muselo být v tomto člověku,
jenž si vepsal do erbu:
Lidem se nesmí ubližovat,
nesnesu to.

Víkend

Začal jsem jezdit
na barák do Prunéřova.
Řezal jsem motorovou pilou,
kosił trávu,
popíjel pivko,
jamoval s otrhanými vlasatými
kluky,
poslouchal do rána festival
druhé kultury
a smál se nad protokoly soudu,
kterí by mohli soudit myší do
mlýna.
Nezdálo se mi to
jako špatně ztrávený víkend.

Úsměv

Nejkrásnější vlastnosti
Slověka
je úsměv.
Ať už je to
na naducané tváře
neulovněte,
na štěstí chvějící se
pokožce milenky
či v rozprostřené ruce
starce.
Úsměv je darovaná
i vrácená radost.

Dospělci

Jdu od autobusu z práce
a potkám jednu známou
mládou holku.
Vypráví mi, jak je ji
smutno,
že se se ženskými
nemá o žem bavit a pod.
Znám ten svět hlicupých
a omezených dospělých.
Usilují
lapit včerného ptáka mládí
z nenávisti,
že ho sami v sobě
utloukli.
Vlastně ani o tom
nevědí.

Děště

Prší,
červnová přeháňka
tluče jemnými údery
na napjatou kůži
kaštanových listů.
I lidé by měli vystrčit do
své zabetaněné palice,
aby se jim v nich
zalesklo čistotou a
lidskosti.
Ale to ne,
radši jako krysy
zalezou do svých
sektorevých kleci.

Bušení

Ještě dneska nevím,
jak je to vlastně se mnou.
Máloco pravda se mnou zachvěje,
ale není te
z přepjaté hrudosti
či z ježitné pýchy.
Mohl jsem už stokrát
skleuznout do pasti zatrypklosti,
vyhnul jsem se ji
velkým obloukem.
Co mě tedy
nutí trčet
uprostřed bušení života
jako neústupný balvan?
Jednoduchá věc:
Mám je rád.

Tvorba

Život
je největší dobrodružství,
které se ve vesmíru
zrodilo.
Člověk,
jenž žije sice na plné pecky,
ale bez lásky,
to je jen
pouhý dobrodruh.
Sebemenší věc
zazáří pod dotekom
svěžího závanu lidského chně.
I ta největší krása
je bez něho prázdná a mrtvá.
Láska není ale statický stav,
je to pulující tvorba.
Tvoří
znamenalo vždycky
dát řecku neduhům světa.

Nervozita

Láska,
bolest,
dobrodružství
a podobné věci
patří k nervositě
života.
Být nervozní
znamená žít.
Klid
to už je jen
koukání
na život.

Poselství

Prototypem
moderního náboženství
je biblická postava Ježíše.
Soužen,
zkoušen
a ničen útrapami.
nikdy
neztratil svého boha.
Objevil ho
v sobě.
Ten bůh
se jmenuje
lidství.

/Výběr ze sbírek: Cancy k sobě
Zpěv pivní lahve/

* * *

UTKÁ	šířka	odpočinek	televize	spánek
STŘEDA	šířad	odpočinek	šířka	spánek
ČTVRTKA	šířka	odpočinek	televize	šířek
PÁTEK	šířad	odpočinek	kino	spánek
SOBOTA	šířad	odpočinek	zábava	spánek
NEDĚLE	spánek	televize	televize	spánek

Kulturní život

at̄ jde každý vlastní cestou!
 at̄ jde každý vlastní cestou!

at̄ jde každý vlastní cestou!
 at̄ jde každý vlastní cestou!
 at̄ jde každý vlastní cestou!
 at̄ jde každý vlastní cestou!

VPŘED VPŘED VPŘED

VPŘED	VPŘED

J.L.

